• *Nagy Csongor István* •

ÁLLÍTSÁTOK MEG LEVIATÁNT!

A „versenyellenes cél" új fogalma a versenyjogban

A közelmúltig a versenyellenes cél fogalma a versenyjogászok veszélyes, de megbízható eszköze volt. Az elmúlt időszakban azonban e fogalom olyan korszakot nyitott meg, ahol a megállapodások sommásan, gazdasági elemzés nélkül megtilthatók. Ez nemcsak a fogalom érdemét veszi el, hanem komoly veszélyeket rejt magában a versenyjogi jogalkalmazás számára. A tanulmány bemutatja a versenyellenes cél régi fogalmát, kitér ennek megfelelőjére az Egyesült Államok versenyjogában (*per se* jogellenes megállapodások), elemzi a versenyellenes cél intézményének magyar versenyjogi gyakorlatát, az európai versenyjogi fogalom cseppfolyóssá válását, majd ennek lecsapódását a horizontális információcserére. A tanulmány a versenyellenes céllal kapcsolatos joggyakorlat következményeinek bemutatásával és értékelésével zárul.

Professzor: Kérem, részleteiben elemezze (büntetőjogi szempontból) a következő tényállást. *A* emberölési szándékkal kilöki a sértettet egy épület negyedik emeletéről. A második emeleten *B* szórakozásból kilő engedéllyel tartott lőfegyverével az ablakon, és véletlenül eltalálja a sértettet, akivel a golyó még azelőtt végez, hogy földet ért volna. *C* megtalálja a sértett holttestét az utcán, és abban a hiszemben, hogy még él, szíven szúrja egy tőrrel. *Vizsgázó*: Professzor Úr, szerintem az ilyesmit büntetni kellene.[1]

BEVEZETÉS

Köztudomású, hogy a versenyjogi szabályok alkalmazását át- meg áthatja a közgazdaságtan: a megállapodások nagy része csak közgazdasági hatásuk alapján ítélhető meg. Az, hogy engedélyezhető-e egy vállalati fúzió, vagy visszaélő magatartást folytat-e egy erőfölényes vállalkozás (sőt magának az erőfölénynek a fennállta), jellemzően csak a piaci háttér részletes elemzése alapján állapítható meg. Ez rengeteg bizonytalansággal terheli a versenyjogi jogalkalmazást, és komoly jogbiztonsági problémákat vet fel. A vállalkozások piaci magatartásuk kialakítása során nagyon nehezen képesek megfelelni az „attól függ" szabályoknak. Ez a bizonytalanság azonban a piac átfogó szabályozásának szükségszerű velejárója, hiszen a sommás szabályok használata

[1] Köszönöm *Várady Tibornak,* akadémikusnak, a CEU emeritus professzorának, hogy megosztotta velem a fenti anekdotát.

minden bizonnyal sokkal nagyobb társadalmi károkkal járna, mint amilyeneket a jogalkalmazási és megfelelési bizonytalanság okoz.

A fentiekre tekintettel a versenyjogban különösen nagy értéket képviselnek a konkrét fogódzót adó szabályok, amelyeket tisztán „jogi módszerekkel" lehet alkalmazni, és amelyek érdekében nem kell a piaci hátteret megvizsgálni. Ezen fogódzók egyik körét jelentik a versenyjogi menedékek *(safe harbours),* amelyek segítségével többé-kevésbé pontosan körülhatárolható a versenyszabályokat biztosan nem sértő megállapodások egy bizonyos köre. Ilyen a *csekély jelentőségű megállapodásokra* vonatkozó szabály vagy a *csoportmentességi rendeletek.* Fordított módon azonban ugyanilyen bizonyosságot ad a *versenyellenes cél* intézménye: ennek segítségével azon megállapodások határolhatók körül, amelyek megkötésétől mindig tartózkodni kell, noha ezen a körön kívül is találhatók szép számmal versenyjogellenes megállapodások. Amennyiben azonban egy vállalkozás nem köt versenyellenes célú megállapodást, bízhat benne, hogy elkerüli a versenyjog által jelentett legnagyobb bírság fenyegetettségét.

Ez nemcsak az európai versenyjog(ok)ra jellemző sajátosság: ugyanezzel a megközelítéssel találkozunk az Egyesült Államok versenyjogában *(antitrust law) per se* jogellenesség néven.[2]

A közelmúltig a versenyellenes cél fogalma a versenyjogászok veszélyes, de megbízható eszköze volt: noha következményeire tekintettel tiszteletet parancsolt, működését ki lehetett számítani, és a megállapodás jellege szerint viszonylagos bizonyossággal meg lehetett állapítani, hogy melyik megállapodás versenyellenes célú, és melyiket kell a hatása szerint megítélni. Az intézmény működése kategóriaépítésen alapult: a versenyjogban volt egy bővíthető, de viszonylag kimerítő felsorolás a kőkemény *(hardcore)* versenykorlátozásokról, amelyet a gyakorlat a versenyellenes cél általános fogalma alapján dolgozott ki. Ezt az általános, konkrét ügyekben nehezen alkalmazható (úgy is mondhatnánk: meghatározhatatlan) fogalmat a versenyjog arra használta, hogy kialakítsa a megállapodások kategóriáit, amelyeket aztán konkrét ügyekben alkalmaztak. Versenyellenes célú megállapodás esetén nem volt szükség a piaci következmények figyelembevételére. Nagyon leegyszerűsítve: a versenyjogi elemzés a szerződéses okirat négy sarka között maradt, mivel elegendő volt azt megállapítani, hogy a felek miben állapodtak meg, és az valamelyik versenyellenes célú kategóriába tartozik-e; a piaci kontextus figyelembevétele legfeljebb a megállapodás értelmezése és megértése szempontjából merült fel.

Az elmúlt időszakban azonban a versenyellenes cél fogalma elvesztette ezt a fajta működési elvét, és egy olyan korszakot nyitott meg, ahol a „nem szerethető" vagy

[2] Van egy különbség az amerikai *per se* szabály és az uniós versenyjog *versenyellenes cél* fogalma között: elviekben a versenyellenes célú megállapodások is részesülhetnek az EUMSZ 101. cikkének 3. bekezdésében található egyedi mentességben, noha ez inkább csak egy elvi lehetőség (*Nagy* [2013*a*] 125. o.)

„nem szimpatikus" megállapodások sommásan, gazdasági elemzés nélkül, megtilthatók. Ezzel pedig nemcsak a versenyellenes cél fogalmának értelme veszett el, hanem az egy olyan elszabadult ágyúgolyóvá vált, amely komoly károkat okoz a versenyjogi jogalkalmazás számára.

A versenyellenes cél európai versenyjogi fogalmának napjainkban tapasztalt és sokak által kritizált inkoherenciája magyar hatás eredménye. Azt mondhatjuk, hogy míg általános tendenciaként az európai versenyjog befolyásolja a nemzeti versenyjogok fejlődését, ebben a kérdésben mindez fordítva történt. A kétséges dicsőséget a magyar versenyjog számára a C-32/11. sz. Allianz Hungária-ügy (lásd *EBHT* [2013], a továbbiakban Allianz-ügy) hozta, ahol az Európai Bíróság lényegében átvette a GVH értelmezését. A magyar versenyjogban a versenyellenes cél fogalmának értelmezése sohasem volt teljes mértékben koherens. Ez az intézmény a magyar versenyjogban mindig is képlékenyebb volt, mint az Európai Unió vagy az Egyesült Államok versenyjogában. Ráadásul a GVH már nagyon korán sajátos gyakorlatot alakított ki azzal, hogy a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvényben[3] (a továbbiakban: Tpvt.) nevesített (példálózó jelleggel felsorolt) tiltott megállapodásokat vélelmezetten versenyellenesnek minősítette. Ez azért okozott komoly problémát, mert a Tpvt.-ben található példálózó jellegű felsorolás általános meghatározásokat tartalmaz, amelyek valós tartalommal csak esetről esetre tölthetők meg.

Talán sokan remélték, hogy az Allianz-ügyben kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárás véget vet ennek a sajátos gyakorlatnak. A végeredmény azonban ennek a fordítottja lett: az Európai Bíróság előzetes döntése megrepesztette az európai versenyjog koherenciáját. Bár sokan úgy vélik, hogy az Európai Bíróság C-67/13. sz. Groupement des cartes bancaires-ügyben (*EBHT* [2014*b*], a továbbiakban: Cartes bancaires-ügy) és a C-382/12. sz. MasterCard-ügyben hozott ítéletei (186. pont) arra utalnak: a Bíróság „megbánta" az Allianz-ügyet, végül csupán korlátozta ennek alkalmazási körét, a precedens visszavonására azonban nem került sor (*EBHT* [2014*a*]). Azóta pedig az Allianz-ügyben hozott ítélet újabb „áldozatot szedett": az Európai Bizottság új *de minimis* közleménye már a versenyellenes cél új fogalma alapján állapítja meg a *de minimis* menedékéből nem részesülő megállapodásokat, így a versenyjog egyik legfontosabb biztonságos kikötője mára már elvesztette korábbi biztonságos jellegét (*EB* [2014]).

A tanulmány első lépésben bemutatja a versenyellenes cél régi fogalmát, majd kitér ennek megfelelőjére az Egyesült Államok versenyjogában (*per se* jogellenes megállapodások), ami az amerikai versenyjog évszázados bölcsességét sűríti magába. Ezután a versenyellenes cél intézményének magyar versenyjogi gyakorlatát ismerteti, majd az európai versenyjogi fogalom cseppfolyósodását, valamint ennek lecsapódását az horizontális információcserére. Az írás a versenyellenes céllal kapcsolatos joggyakorlat következményeinek bemutatásával és azok értékelésével zárul.

[3] Ezt a törvényt módosította a 2015. évi LXXVIII. törvény.

A VERSENYELLENES CÉL HAGYOMÁNYOS FOGALMA

A versenyellenes cél hagyományos fogalmának talán legfontosabb előnye a kategorizálás munkamódszeréből fakadt: ennek az intézménynek a működése arra épült, hogy a versenyjog az esetről esetre történő alkalmazás helyett világos kategóriákat dolgozott ki. A versenyellenes cél általános meghatározását nem alkalmazták konkrét esetekre (erre nem is volt alkalmas), hanem ennek alapján egyedi ügyekben alkalmazható kategóriákat dolgoztak ki.

A versenyellenes célú megállapodásokat pedig automatikusan versenyellenesnek kellett tekinteni, mert sértették az EUMSZ 101. cikkének 1. bekezdését, illetve a Tpvt. 11. paragrafusát, és vajmi kevés esélyük volt arra, hogy megfeleljenek az EUMSZ 101. cikk 3. bekezdése, illetve a Tpvt. 17. paragrafusa szerinti egyedi mentesség feltételeinek. A természetüknél fogva versenyellenes megállapodások versenyellenes célúnak minősültek, vagyis azok, amelyek nem a környezetükkel való együtthatásuk következményeként, hanem már önmagukban versenykorlátozók voltak.

A versenyellenes céllal kapcsolatos vizsgálódás textuális és nem kontextuális volt abban az értelemben, hogy nem volt szükség hatáselemzésre. A legtöbb esetben a jogalkalmazó a szerződés „négy sarka között" maradhatott, és a gazdasági kontextust nem kellett megvizsgálni a tényleges vagy lehetséges hatások meghatározására, legfeljebb a megállapodás megértésére. Ebből eredt a versenyellenes cél intézményének roppant előnye: azt a közgazdaságban járatlan jogász is minden további nélkül tudta alkalmazni (*EB* [2011] 24. pont, *EBHT* [2008] 16. pont).

E helyütt utalni kell arra, hogy a versenyhatóságok és a bíróságok információ hiányában gyakran nem magukat a piaci hatásokat vizsgálják, hanem olyan körülményeket (például piaci hatalom, piacszerkezet), amelyek e hatásoknak közvetett bizonyítékai. Ezért az a tétel, hogy szükségtelen megvizsgálni a hatásokat egyúttal azt is jelenti, hogy szükségtelen megvizsgálni a hatások közvetett bizonyítására rendszerint használt körülményeket. A versenyellenes cél fogalmának értelme veszne el, ha a versenyellenes hatásoknak vagy azok hiányának megállapítása érdekében meg kellene vizsgálni a piaci körülményeket. Önellentmondásos lenne azt állítani, hogy a versenyellenes cél intézményének az a lényege, hogy nem kell megvizsgálni a piaci hatásokat, míg a versenyellenes célúvá minősítésről csak a piaci hatások elemzését követően lehetne állást foglalni, hiszen pontosan ez az a vizsgálat, amelyet a versenyellenes cél intézménye el akart kerülni (*Nagy* [2013*b*] 541., 554–555. o.).

A versenyellenes cél fogalmának jogpolitikai háttere, hogy a versenyjogban – legalábbis ami a versenykorlátozó megállapodásokat illeti – azok a megállapodások tekinthetők automatikusan versenyellenesnek, amelyeknek versenyellenes természete van. A versenyellenes karakter azt jelenti, hogy a versenyellenesség lehetősége magából a megállapodásból fakad, nem pedig a megállapodás és a piaci körülmények együttes hatásából. Más szóval, ezek a megállapodások a piac szerkezetére, a felek piaci hatalmára, a belépési korlátokra stb. tekintet nélkül versenykorlátozók

(noha a piac szerkezete katalizálhatja ezt a folyamatot) (uo. 541., 553. o.). Ezt a tételt megerősíti az az elv, hogy a versenyellenes célú megállapodások *per definitionem* érzékelhető negatív hatást gyakorolnak a versenyre, és a felek piaci részesedésére tekintet nélkül tiltottak (C-226/11. sz. Expedia Inc./Autorité de la concurrence-ügy – *EBHT* [2012]). Bár a csekély piaci erejű vállalkozások közötti megállapodások nem képesek a verseny korlátozására vagy torzítására, nincs értelme ezeket az „alkalmatlan kísérleteket" kivenni az abszolút tilalom köréből, mivel az ilyen típusú megállapodásoknak soha sincs pozitív piaci hatása. Mivel pedig ezek a megállapodások a legjobb esetben is versenysemlegesek, nem indokolt a kategorikus tilalmat egy rájuk vonatkozó kivétellel megtörni.

A versenyhatóságnak és a felperesnek természetesen mindig az az érdeke, hogy a versenyellenes célú megállapodások köre minél szélesebb legyen, hiszen ezáltal enyhül a rájuk nehezedő bizonyítási teher, és jelentős energiákat takaríthatnak meg akkor, ha egy megállapodás automatikusan versenyellenesnek minősül, ugyanis nem kell vesződniük a hatások megvizsgálásával és bemutatásával. A versenyellenes cél jogintézményének azonban távolról sem az a célja, hogy a versenyhatóságok és a felperesek életét kényelmesebbé tegyék. Ezt az intézményt azért alkotta meg a versenyjogi gyakorlat, hogy a teljességgel felesleges hatásvizsgálatok megtakaríthatók legyenek.

AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK VERSENYJOGÁNAK *PER SE* SZABÁLYA

Az amerikai versenyjog versenyelemzésének szerkezete főszabály szerint leírható a fenti működési elvvel.[4] Egy megállapodás akkor *per se* (önmagukban véve, automatikusan) jogellenes, ha mindig vagy majdnem mindig versenyellenes, anélkül hogy bármilyen, ezt kiegyensúlyozó előnye lenne (lásd *Northern Pac/U.S.* [1958]). Ez azonban közelről sem jelenti azt, hogy a bíróság minden esetben megvizsgálná, hogy az adott konkrét megállapodás mindig vagy majdnem mindig versenyellenes-e, mivel ezt az elvet nem alkalmazzák hús-vér megállapodásokra, hanem ennek alapján megállapodáskategóriákat hoznak létre, amelyeket ezt követően egyedi ügyekben alkalmazni lehet.

Az amerikai versenyjog megközelítése tehát alapjaiban hasonlít a fentiekben ismertetett (régi) európai megközelítéshez. A versenyjogi szempontból leginkább kifogásolható megállapodások *per se* jogellenesek. Ezek esetén az automatikus minősítéssel szemben nincs lehetőség a piaci hatások és kontextus alapján cáfolatokat felhozni. Az amerikai bíróságok megállapodások kategóriáit dolgozták ki. Ilyen

[4] Azzal a korlátozással, hogy az európai uniós versenyjogban a *per se* tilalom az EUMSZ 101. cikkének 1. bekezdésére korlátozódik, noha gyakorlati értelemben csekély annak az esélye, hogy egy versenyellenes célú megállapodás egyedi mentességben részesülne az EUMSZ 101. cikkének 3. bekezdése alapján.

esetekben a vállalkozás egyetlen lehetősége azzal érvelni, hogy az általa kötött megállapodás a *per se* jogellenes kategóriák egyikébe sem tartozik (*Beschle* [1987] 472–473. 477. o.). Ezt a rendszert egészítette ki a gyors pillantás *(quick look)* elve, amely korlátozott esetekben lehetővé teszi a bíróság számára, hogy egy gyors pillantást vessen a megállapodás piaci összefüggéseire annak eldöntéséhez, hogy érdemes-e hatáselemzésnek alávetni a megállapodást (*Nagy* [2013*a*]). Ha egy megállapodás nem *per se* jogellenes, meg kell vizsgálni a hátterét, a felek esetleges piaci hatalmát, a piaci hatásokat stb.

Egy rövid kitekintés a világ talán legnagyobb hatású versenyjogi rendszerére jól szemlélteti, hogy a fenti működési mechanizmus mögött egy évszázad bölcsessége van (*Holmes* [1881]). Az amerikai versenyjogban a *per se* jogellenesség – a fentiekben írtaknak megfelelően – kategóriaépítésen alapul: a versenyjogi gyakorlat megállapodástípusokat határozott meg, és azokat automatikusan versenyjogellenesnek nyilvánította, amennyiben a bíróságok jogalkalmazói tapasztalata azt mutatta, hogy a megállapodások egy adott fajtája mindig vagy majdnem mindig versenyellenes, és nem található olyan előny, amely ezt ellensúlyozná. Fontos különbség azonban az amerikai és az európai versenyjog között, hogy a versenyellenes célú megállapodások – elviekben legalábbis – részesülhetnek egyedi mentességben az EUMSZ 101. cikkének 3. bekezdése, illetve a Tpvt. 17. paragrafusa alapján, a *per se* jogellenes megállapodások (a gyors rápillantás elvétől eltekintve) végérvényesen jogellenesnek minősülnek (*Nagy* [2013*a*]).

Egy rövid ingadozás után az amerikai legfelsőbb bíróság a Trans-Missouri Freight Ass'n-ügyben (*Trans-Missouri*[1987]) és a Joint Traffic Association-ügyben (*Joint Traffic Association/U.S.* [1898]), valamint a Standard Oil-ügyben (*Standard Oil/U.S.* [1911]) megállapította: a Sherman-törvény csak az ésszerűtlen versenykorlátozásokat tiltja *(undue or unreasonable restraints)*, és a megállapodásokat általános elvként hatáselemzésnek kell alávetni *(rule of reason)* (lásd például *Standard Oil/U.S.* [1911], *Northern Pac/U.S.* [1958]). A legfelsőbb bíróság azonban a Standard Oil-ügyben ügyben a *per se* jogellenesség magját is elvetette, amikor megállapította: a megállapodás természetese és jellege kiválthatja a jogellenesség megdönthetetlen vélelmét (*Trenton Potteries/U.S.* [1927] 399. o.).[5]

Ebből kiindulva a föderális bíróságok kidolgozták a *per se* jogellenesség és az ésszerűségi elv *(rule of reason)* fogalmát. Ez a két intézmény azonban egy tőről fakad (*Meese* [2003] 93. o.), hiszen mindkettő az ésszerűtlen korlátozásokat tiltja, noha a *per se* jogellenesség ezt egy megdönthetetlen vélelem útján teszi.[6]

[5] A *per se* kifejezést első alkalommal 1940-ben használták a Socony-Vacuum Oil-ügyben (*Socony-Vacuum Oil/U.S.* [1940]), (*Beschle* [1987] 477. o).

[6] A *per se* jogellenes és az ésszerűségi/mérlegelési szabály *(rule of reason)* alapján megítélendő megállapodásokkal kapcsolatban lásd *Nagy* [2013*a*].

A bíróságok a megállapodások bizonyos típusait már nagyon korán elkezdték *per se* jogellenesnek tekinteni, és elzárkóztak attól, hogy meghallgassák az azok igazolására felhozott érveket (árkartell, piacfelosztás, csoportos bojkott, árukapcsolás),[7] azonban a *per se* jogellenesség intézményét fogalmilag sokáig nem ragadták meg (*Nagy* [2013*a*]). Talán az első átfogó leírásra a Northern Pacific-ügyben került sor (*Northern Pac/U.S.* [1958], lásd még *Broadcast Music/CBS* [1979] 19–20., *NCAA/Board of Regents* [1984] 103–104., *Northern Pac/U.S.* [1958]).

A bírósági gyakorlat értelmében a *per se* megközelítés kivételes,[8] és vélelem áll fenn a hatáselemzés szükségessége iránt, az ettől való eltérést pedig nem formális érvek, hanem kimutatható gazdasági hatások indokolhatják (*Business Electronics/Sharp Electronics* [1988] 717., 726.). Bár a világos szabályoknak nyilvánvaló előnyei vannak (például jogbiztonság, jogalkalmazási költségek csökkentése, prevenció), ezek az előnyök nem indokolják a *per se* jogellenesség elvének kiterjesztését. A *per se* jogellenességnek nem az az indoka, hogy a hatáselemzés költségei meghaladják annak esélyét, hogy a megállapodás végül megfelel-e a versenyjog követelményeinek. Az egyetlen ok, amiért megállapodások egy meghatározott csoportját *per se* jogellenesnek lehet tekinteni, hogy ezeknek nyilvánvaló versenyellenes hatása van, és nincs semmilyen (vagy csak elhanyagolható) versenybarát hatása (*Sullivan–Grimes* [2000]. 203. o.). Ezt az amerikai legfelsőbb bíróság gyakorlat világossá teszi.[9]

Abból, hogy az amerikai versenyjog a mérlegelés elvét, azaz a hatáselemzésen alapuló ésszerűségi szabályt *(rule of reason)* részesíti előnyben, az is következik, hogy egy *per se* jogellenes kategória felállítására csak hosszú időre visszanyúló bírósági tapasztalatok alapján kerülhet sor. A *per se* jogellenes megállapodások típusainak meghatározására a következő mechanizmus alapján kerül sor. A bíróságok nem minősíthetnek egy megállapodást elhamarkodottan versenyellenesnek, hanem azt részletes vizsgálatnak kell alávetniük, nem sajnálva a jogalkalmazási erőforrásokat. Az a tapasztalat azonban, hogy a jóindulatú versenyjogi vizsgálatok tömege egy adott megállapodástípus esetében mindig ugyanarra az eredményre vezet, már indokolja az automatikus tilalom elfogadását (*Arizona/Maricopa County Medical Soc.* [1982] 344., 14. lj., *Nagy* [2013*a*]). Ezért az amerikai legfelsőbb bíróság csak lassan terjeszti ki a *per se* jogellenességet olyan megállapodásokra, amelyek gazdasági hatása nem egyértelmű (*FTC/Indiana Federation of Dentists* [1986] 458–459.).

[7] Árkartell: *Trenton Potteries* [1927]. *Socony-Vacuum Oil/U.S.* [1940], piacfelosztás: *Addyston Pipe/U.S.* [1899], csoportos bojkott: *Fashion Originators/U.S.* [1941], árukapcsolás: *International Salt/U.S.* [1947].

[8] Lásd: *NW Wholesale Stationers/Pac. Stationery* [1985] 289–291., *Business Electronics/Sharp Electronics* [1988] 723–724., *FTC/Indiana Federation of Dentists* [1986] 458–459. *NCAA/Board of Regents* [1984] 103–104., *National Soc. of Professional Engineers/U.S.* [1978] 692.

[9] *Continental T. V./GTE Sylvania* [1977] 36., 50., 16. lj., *Arizona/Maricopa County Medical Soc.* [1982] 344. *Leegin Creative Leather/PSKS* [2007] 2705., 2718.

Vannak bizonyos megállapodástípusok, amelyek mindig vagy majdnem mindig versenyellenes hatást gyakorolnak (*Broadcast Music/CBS* [1979] 19–20.), s nincs reális esélye a versenybarát eredménynek. Az eljárási gazdaságosság[10] és a jogbiztonság szempontjai azt indokolják, hogy ezeket a megállapodásokat ne kelljen minden egyes esetben részleteiben megvizsgálni, és azokat – a korábbi tapasztalatok alapján– automatikusa tiltani lehet (*Black* [1997] 145., 151–152. o.). Ugyanakkor a főszabály továbbra is a hatáselemzéssel járó ésszerűségi szabály (*Continental T. V./ GTE Sylvania* [1977] 36., 49.), és a *per se* jogellenesség intézménye csak azokra a megállapodástípusokra vonatkozik, amelyeket specifikusan ilyennek nyilvánítottak (*NW Wholesale Stationers/Pac. Stationery* [1985] 289.). Továbbá, a *per se* jogellenesség nem szolgálhat puszta kényelmi funkciót, hanem kizárólag olyan megállapodásokra alkalmazható, amelyek versenyellenes hatása evidens (*Continental T. V./GTE Sylvania* [1977] 36., 49–50. *National Soc. of Professional Engineers/U.S.* [1978] 692.).

VERSENYELLENES CÉLÚ MEGÁLLAPODÁSOK A MAGYAR VERSENYJOGBAN

A versenyellenes célú megállapodásokkal kapcsolatban a magyar versenyjog fő vonalakban mindig is az uniós jog megoldását követte. Míg azonban az utóbbiban – a fentiekben kifejtetteknek megfelelően – tetten érhető volt a cél majdnem teljes objektivizálása, addig a magyar jogban, bár a cél nem szubjektív kategória, a besorolás a megállapodás konkrét körülményeitől is függött, és függ ma is.

- A bírósági gyakorlat értelmében, „[v]ersenykorlátozó célúnak az a magatartás minősül, amely természeténél fogva magában hordozza a versenykorlátozás lehetőségét. Ez levezethető a felek magatartásából, egyéb közvetlen vagy közvetett bizonyítékból akkor is, ha az összehangolt magatartásra vonatkozóan nem áll rendelkezésre írásba foglalt dokumentum." (Fővárosi Ítélőtábla 2.Kf.27.260/2011/13. ítélete.) „Versenykorlátozó célú, versenykorlátozásra alkalmas az a magatartás, amely természeténél fogva magában hordozza ennek lehetőségét. Ez levezethető a felek magatartásából, de az egyéb közvetlen vagy közvetett bizonyítékból is." (Fővárosi Ítélőtábla 2.Kf.27.135/2012/4. ítélete.)

Az idézett megközelítést alkalmazta a Versenytanács a Magyar Gabonafeldolgozók, Takarmánygyártók és Kereskedők Szövetsége-ügyben.

- „A jogsértés Tpvt. 11. paragrafusa alapján történő megállapításához – úgy a megállapodás, mint az összehangolt magatartás vagy a vállalkozások társulásának döntése

[10] *Topco Associates/U.S.* [1972] 609–610., *Arizona/Maricopa County Medical Soc.* [1982] 343–344., *NW Wholesale Stationers/Pac. Stationery* [1985] 284.

esetében – nem szükséges a jogsértő magatartás hatásának bekövetkezése (például a minimálár tényleges alkalmazása), ehhez – amint azt maga a Tpvt. 11. paragrafusának 1. bekezdése is egyértelműen megfogalmazza – elegendő a cél vagy az alkalmasság bizonyítása. A vállalkozások közötti megállapodás, az összehangolt magatartás és a vállalkozások társulásának döntése olyan súlyos jogsértés, hogy ezeket a Tpvt. nemcsak tényleges hatás, hanem már a célzat, illetve a lehetséges hatás esetében is versenyjogi eszközökkel üldözni rendeli. Ez egyben azt is jelenti, hogy nem szükséges vizsgálni egy magatartás konkrét hatásait, ha annak célja a verseny korlátozása, akadályozása vagy torzítása." (Vj-74/2003. sz. határozat 73. pontja.)

A Magyar Ügyvédi Kamara-ügyben a Versenytanács a versenyellenes céllal kapcsolatban a következő meghatározást adta.

- „Az a magatartás, amely természeténél fogva magában hordozza a versenykorlátozás lehetőségét, versenykorlátozó célúnak minősül. A döntés célja levezethető annak szövegéből, objektív törekvéseiből, a döntés jogi és gazdasági környezetéből, valamint a felek magatartásából, és a versenykorlátozó cél nem függ a felek szubjektív akaratától. A döntés végrehajtásának módja is felfedheti a versenykorlátozó célt, még ha a döntés nem is tartalmaz erre utaló kifejezett rendelkezést.

  Az esetben, ha a versenykorlátozó cél nem állapítható meg, vizsgálni kell, hogy a magatartásnak van-e versenykorlátozó hatása. Versenykorlátozó hatás alatt érteni kell mind a tényleges, mind a lehetséges versenykorlátozó hatást. Egy döntés akkor versenykorlátozó hatású, ha a tényleges vagy potenciális versenyre gyakorolt hatásaként ésszerű valószínűséggel várható, hogy az érintett piacon negatív hatást fog gyakorolni az árakra, a kibocsátásra, innovációra, vagy az áruk és szolgáltatások kínálatára, minőségére. A negatív hatásoknak érezhetőnek kell lenniük." (Vj-180/2004/32. határozat 22. pontjja.)

A *horizontális árkartellek* tekintetében a Versenytanács több alkalommal is kimondta, hogy azok versenyellenes célúak, és ezért versenyjog-ellenességük megállapításához nem szükséges a hatások vizsgálata (Vj-64/2000. sz. Délhús és társai-ügy). A Construm Építőipari Fővállalkozó Kft. és a Royal Bau Építőipari Kivitelező Rt.-ügyben a GVH egy *piacfelosztó kartellt* sorolt a „cél" kategóriába (Vj-74/2004. sz. határozat 89. pontja). A Vj-162/2004. sz. SAP Hungary Rendszerek, Alkalmazások és Termékek az Adatfeldolgozásban Informatikai Kft., International Business Machines Corporation Magyarországi Kft., Synergon Informatikai Rendszereket Tervező és Kivitelező Rt., ORACLE Hungary Kft. és az International System House Kereskedelmi és Szoftverfejlesztő Kft. ügyben a Kúria ítélete egyértelműen kimondta:

- „a piacfelosztó kartellek önmagukban hordozzák a kibocsátás korlátozását, a tényleges verseny helyére egy kvázimonopólium lép, melynek kibocsátása köztudottan alacsonyabb, mint tényleges verseny esetén" (Kfv.III. 37. 072/2013/15.).

A GVH versenyellenes célúnak minősítette a Vj-40/2005. sz. KFKI Számítástechnikai Zrt. és társai-ügyben a *tenderek felosztását*,[11] A Baucont Építőipari Rt. és társai Vj-154/2002. és Vj-28/2003. sz. ügyében a Versenytanács a közbeszerzési eljárásban részt vevő vállalkozások egymás közötti *tükörszerződéseit* minősítette versenyellenes célúnak: vállalkozások kölcsönösen kötelezettséget vállaltak arra, hogy pályázatuk sikeressége esetén a másik vállalkozást alvállalkozóként bevonják (81. és 83. pont.).

A *vertikális megállapodások* körében a magyar versenyjog versenyellenes célúnak tekinti a konkrét vagy minimális viszonteladási ár meghatározását, valamint a passzív eladások tilalmát (abszolút területi kizárólagosság – lásd *Nagy* [2008*b*], [2012], [2013*c*]). A Mol franchise-szerződései ügyében a Versenytanács kimondta, hogy

- „a továbbeladási ár meghatározása vagy minimumának kikötése a versenyjogi gyakorlat szerint evidens módon versenyellenes cselekmény" (Vj-171/2002/15. sz. határozat 52. pontja.). Ebben a vonatkozásban lásd a Versenytanács másik határozatát Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése-ügyében: „[m]egállapítható, hogy a jelen eljárásban vizsgált magatartás nem tartozik közvetlenül egyik csoportmentességi rendelet hatálya alá sem, illetve mivel a jelen eljárásban kifogásolt árrögzítés súlyos versenykorlátozásnak minősül, az arra irányuló magatartás nem mentesíthető." (Vj-47/2004. sz. határozat 101. pontja).Ezt a megközelítést erősítette meg a Versenytanács határozata Bobájka Kereskedelmi és Szolg. Kft.-ügyben: „[m]indazonáltal a viszonteladói ár vertikális rögzítése az ár tényleges szintjétől függetlenül alkalmas a verseny korlátozására, ezért per se jogsértő"(Vj-12/2003. sz. határozat 29. pontja).[12]

A fenti egyértelmű gyakorlattal kapcsolatos apátiát kavarta fel a Versenytanács Vj-164/2006. sz. határozata a Büki Ásványvíz- és Üdítőital Kft.-ügyben, ahol a Versenytanács egy *viszonteladási árat* meghatározó megállapodásról megállapította, hogy az nem sérti a Tpvt. 11. paragrafusát. Ebben az ügyben, egyedi módon, a gyártó nem állapított meg egységes, minden forgalmazóra vonatkozó viszonteladási árat, hanem az egyes forgalmazókkal egyedileg állapodott meg a viszonteladási ár kérdésében. A Versenytanács indokolásában kifejtettek arra utalnak, hogy a viszonteladási ár rögzítése nem automatikusan és nem kivétel nélkül sérti az általános kartelltilalmat.

- „Noha a versenytanács a horizontális árrögzítést a verseny legsúlyosabb megsértésének tekinti, jelen eljárásban vertikális árrögzítés vizsgálatáról és értékeléséről van szó, amelynek megítélése – a lehetséges hatékonysági érvek miatt – a versenytanács szerint összetettebb feladat. Ugyanakkor a jelen eljárásban vizsgált magatartás kapcsán inkább az valószínűsíthető, hogy a Kft. magatartása nem az árverseny kiiktatására irányult, illetve ilyen hatással sem járhatott. Konkrét viszonteladási ár összesen 37 szerződésben

[11] Ezt a döntést megerősítette a Legfelsőbb Bíróság Kfv.II. 37. 923/2010/5. ítélete is.

[12] Lásd továbbá: Vj-133/1996. sz. Budapest Sör-ügy, Vj-64/2000. sz. Délhús és társai-ügy, Vj-161/2004. sz. Kerima GrowHow-ügy, Vj-57/2008. sz. Hungaropharma Gyógyszerkereskedelmi Zrt.-ügy.

lett összegszerűen is meghatározva, melyből 36 esetben rögzített összeget tartalmazott a megállapodás. Egy szerződésben maximált árat határoztak meg a felek. (…) a Kft. az árakat nem egy mindenki számára egyformán adott szinten határozta meg, hanem az ár a piaci feltételeket is figyelembe véve egyedileg lett meghatározva ezekben az esetekben. Az árak tág határok – 260 és 850 forint – között szóródtak. Megállapítható tehát, hogy nem a piacon kialakuló egységes ár befolyásolása volt a Kft. célja. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint az, hogy egyes esetekben az ármeghatározás úgy történt, hogy közben ugyanazon település más értékesítési pontjain az ár nem is került meghatározásra, vagy esetleg más szinten lett az ár egy másik értékesítési ponton meghatározva. A versenytanács szerint ugyanakkor a szelektív árrögzítés is lehet versenyjogsértő, hiszen például alkalmas lehet a versenytársak piacról való kiszorítására. Ennek bizonyítására jelen eljárás keretében nem került sor." (Vj-164/2006. sz. határozat 75. pontja.)

Érdemes kiemelni, hogy a fenti ügyben a Versenytanács a viszonteladási ár rögzítését nem a Tpvt. 17. paragrafus alapján mentesítette (illetve találta úgy, hogy fennállnak az egyedi mentesülés feltételei), hanem egyből arra a következtetésre jutott, hogy a megállapodás nem sérti a Tpvt. 11. paragrafust. A Versenytanács későbbi gyakorlata azonban arra utal, hogy ez a határozata csupán egy üde színfolt és nem egy új korszak kezdete a magyar versenyjogi gyakorlatban. A Castrol Hungária-ügyben hozott határozat kimondja:

- „[a] Versenytanács gyakorlata szerint a végfelhasználói/fogyasztói árak minimumának vagy pontos összegének vertikális vonatkozású rögzítése is a Tpvt. 11. paragrafus 2. bekezdés *a)* pontjába ütközően versenykorlátozó célzatú magatartás. Az árképzés korlátozottsága folytán a kereskedő az egyik legfontosabb verseny eszköz hatékony alkalmazásában kell, hogy korlátokat elszenvedjen." (Vj-7/2008/178. sz. határozat 47. pontja.)

Az Unilever és társai-ügyben a Versenytanács – utalva az európai versenyjogra – a passzív eladások tilalmáról, és ezáltal az abszolút területi kizárólagosságról mondta ki, hogy az gyakorlatilag *per se* versenyjogellenes: automatikusan az általános kartelltilalomba ütközik, és egyedi mentességben sem részesülhet (Vj-156/2004. sz. határozat 88., 93–94. pont.).

A versenyellenes célú megállapodások intézménye kapcsán érdemes utalni a magyar versenyjogi gyakorlat egyik sajátos megközelítésére is. A Tpvt. 11. paragrafusának 2. bekezdése példálózó jelleggel felsorolja azokat a megállapodástípusokat, amelyek az általános kartelltilalom körébe tartoznak. Az Albacomp Számítástechnikai Részvénytársaság, Synergon Informatikai Rendszereket Tervező és Kivitelező Rt. és társai-ügyben (továbbiakban: Albacomp-ügy) a Versenytanács megállapította, hogy

- „a Tpvt. 11. paragrafus 2. bekezdésében felsorolt magatartások esetében a jogalkotó elve [sic!] vélelmezi a magatartás versenyellenes mivoltát, így [ezek esetében a versenyellenesség nem igényel] hosszasabb bizonyítást" (Vj-21/2005. sz. határozat 106. pontja).

Ugyanezt a tételt követte a GVH a Vj-7/2008/178. sz. Castrol Hungária-ügyben (45. pont). Fontos hangsúlyozni, hogy az EU versenyjoga nem ismeri a vélelmezetten versenyellenes megállapodások ilyen intézményét (*Nagy* [2008*a*] 352–353. o.), valódi hungaricummal van tehát dolgunk.

Ennek értelmében a versenytörvény az alábbi megállapodások versenyellenességét vélelmezi.

- A gazdasági versenyt korlátozó megállapodás tilalma „vonatkozik különösen:
  a) a vételi vagy az eladási árak, valamint az egyéb üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett meghatározására;
  b) az előállítás, a forgalmazás, a műszaki fejlesztés vagy a befektetés korlátozására vagy ellenőrzés alatt tartására;
  c) … a beszerzési források felosztására, illetve a közülük való választás lehetőségének korlátozására, valamint az üzletfelek meghatározott körének valamely áru beszerzéséből történő kizárására;
  d) a piac felosztására, az értékesítésből történő kizárásra, az értékesítési lehetőségek közötti választás korlátozására;
  e) …
  f) a piacra lépés akadályozására;
  g) arra az esetre, ha azonos értékű vagy jellegű ügyletek tekintetében az üzletfeleket megkülönböztetik, ideértve olyan árak, fizetési határidők, megkülönböztető eladási vagy vételi feltételek vagy módszerek alkalmazását, amelyek egyes üzletfeleknek hátrányt okoznak a versenyben;
  h) a szerződéskötés olyan kötelezettségek vállalásától történő függővé tételére, amelyek természetüknél fogva, illetve a szokásos szerződési gyakorlatra figyelemmel nem tartoznak a szerződés tárgyához.) (Tpvt. 11. paragrafusának 2. bekezdés).

Látható, hogy ez a példálózó felsorolás nagyobb kört fog át, mint az európai versenyjogban versenyellenes célúnak tekintett megállapodások.

Mindazonáltal a már említett Albacomp-ügyben hozott határozat nem versenyellenes célról, hanem vélelmezett versenyjog-ellenességről beszél. Ez utóbbi implikálja ugyanis, hogy a megállapodás piaci körülményeinek elemzése, vagyis a hatások vizsgálata alapján a versenyjog-ellenesség elkerülhető, bár minden ezzel kapcsolatos kétség az eljárás alá vont terhére értékelendő. Kérdéses azonban, hogy ez a vélelmezett versenyjog-ellenesség hogyan viszonyul a versenyellenes cél fogalmához. Ezt ugyanis a határozat nem rendezi.

A vélelmezetten versenyellenes megállapodások fogalma komoly, jogszabályértelmezési elvek által nem indokolt jogalkalmazási problémákat vet fel. A Tpvt. 11. paragrafusának 2. bekezdése ugyanis nem a versenyellenes célú, hanem a versenyellenes célú és a versenyellenes hatású megállapodásokra vonatkozó példákat tartalmaz, tehát nincs textuális törvényértelmezési indoka annak, hogy a szóban

forgó bekezdésében található példákat kvázi-versenyellenes célúnak tekintsük. A jogalkalmazási problémák abból adódnak, hogy a ezek a példák jelentős vagy akár nagy része a gazdasági kontextus elemzése nélkül nem értelmezhető, és így konkrét esetben nem alkalmazható. Ez nem véletlen, hiszen ezek a példák vonatkozhatnak versenyellenes hatású megállapodásokra is. A versenyellenes célú megállapodások kategóriái olyan ismérveket kellene meghatározzanak, amelyek könnyen alkalmazhatók az adott megállapodás szövege alapján. A versenytársak közötti árkartell például ilyen. Ezzel szemben például a Tpvt. 11. paragrafus 2. bekezdése *d)* pontjának utolsó fordulata („értékesítési lehetőségek közötti választás korlátozása") vagy *f)* pontja („a piacra lépés akadályozása") egy konkrét szerződéses szöveg esetében nem értelmezhető, és ekképpen nem alkalmazható piaci vizsgálat nélkül. Egy versenytilalmi kikötés, amelynek értelmében egy kereskedő csak egy adott gyártó termékeit forgalmazza, és nem értékesít konkurens márkákat, korlátozza az értékesítési lehetőségek közötti választást és akadályozza, a piacra lépést, noha távolról sem versenyellenes célú, és semmi okunk nincs arra, hogy ehhez a forgalmazási szerződésekben gyakran alkalmazott és legitim korlátozáshoz ilyen bizalmatlanul viszonyuljunk. Nem beszélve arról, hogy a versenytilalmi kikötések csoportmentességben részesülnek, amennyiben azokat nem kötik több mint öt évre és a felek piaci részesedése kevesebb, mint 30 százalék (*EB* [2010] 2. o.). Ráadásul egy versenytilalmi kikötés összefüggésében piacelemzés hiányában az „értékesítési lehetőségek közötti választás korlátozása" és „a piacra lépés akadályozása" nem értelmezhető.

A magyar versenyjogban a versenyellenes cél fogalmának képlékenységén (esetről esetre történő alkalmazásán) és a vélelmezetten versenyellenes megállapodások intézményén kívül van egy további elem, amely komoly bizonytalanságba taszítja a jogalkalmazást: ez a lehetséges hatás eshetőleges hatásként történő értelmezése. Ez a jelen tanulmány tárgya szempontjából azért releváns, mert gyakran összemosódik a versenyellenes cél fogalmával. A GVH magyar bíróságok által megerősített gyakorlata értelmében a megállapodásokat három csoportba sorolhatjuk: versenyellenes célú megállapodások, versenyellenes hatás kiváltására alkalmas megállapodások és versenyellenes hatású megállapodások. Ennek értelmében, egy megállapodás már akkor is versenyellenes hatású, ha ilyen hatások kiváltására alkalmas.

- „Tiltott az olyan megállapodás, amely a felsorolt versenysérelmek egyikének a bekövetkezését célozza, de az is, amelyik ilyen hatást fejt vagy fejthet ki. A törvény tehát egyaránt jogellenesnek minősíti a versenykorlátozás célzatát, az arra való alkalmasságot, azaz a lehetséges hatást, de a ténylegesen bekövetkezett hatást is. A jogsértés tehát már önmagában megvalósul azzal, ha a megállapodás a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását célozza, illetve ilyen hatás kifejtésére alkalmas. Ilyenkor a tényleges piaci hatás vizsgálata nem is szükséges a jogsértés megállapításához." (Fővárosi Ítélőtábla 2.Kf.27.217/2010/4. sz. ítélete.)

- „A Tpvt. 11. paragrafusa három, egymástól külön választható magatartást rögzít olyannak, amely versenyjogi jogsértés megállapításának alapjául szolgálhat. Az 1. bekezdés szerint tilos az a vállalkozások közötti megállapodás és összehangolt magatartás, amely a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását célozza (első magatartás), vagy ilyen hatást fejthet ki (második magatartás), illetve fejt ki (harmadik magatartás). A törvény tehát egyaránt jogellenesnek minősíti a versenykorlátozás célzatát, az arra való alkalmasságot vagyis a potenciális hatást, illetve a tényleges hatást is. Amennyiben a versenyfelügyeleti eljárás során megállapítást nyert, hogy a gazdasági szereplők megállapodtak, és ez a megállapodás a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását akár csak célozza is, már megvalósul a versenyjogi jogsértés. Éppen ezért, amint arra az elsőfokú bíróság is helyesen rámutatott, a jogsértés megállapításához a megállapodás tényleges piaci hatásának vizsgálata szükségtelen volt. Nem a jogsértés megállapítására, hanem esetleg a szankció, így a bírság mértékének megállapítására tartozó kérdés lehet az, hogy a versenytorzító célú, vagy erre alkalmas megállapodás konkrétan ki is fejtett-e ilyen hatást." (Fővárosi Ítélőtábla 2.Kf.27.650/2010/7. sz. ítélete.)

- „A Tpvt. 11. paragrafusa széles körben határozza meg a versenyjog által tilalmazott magatartásokat. Eszerint az összehangolt magatartás mint jogsértés megállapításához nem szükséges a tényleges hatás bekövetkezése is, a Tpvt. 11. paragrafusának 1. bekezdése szerinti egyértelmű megfogalmazás alapján elegendő a jogsértő cél vagy a jogsértésre való alkalmasság bizonyítása. is. Ennek megfelelően az alperesnek nem kell feltétlenül egy magatartás konkrét hatásait vizsgálnia és bizonyítania, a versenyjogsértés akkor is megállapítható, ha bizonyítható a magatartás verseny korlátozására, akadályozására vagy torzítására irányuló célja." (Fővárosi Ítélőtábla 2.Kf.27.260/2011/13. sz. ítélete.)

Ez a lehetséges hatás fogalmának félreértelmezésén alapul, és újabb olyan magyar sajátosságot jelent, amely se az európai versenyjoggal, se az amerikai antitröszt joggal nincs összhangban. Ez utóbbi rendszerekben ugyanis a megállapodásoknak két csoportja van: versenyellenes célú (*per se* jogellenes) és versenyellenes hatású (ésszerűségi szabály alapján megítélendő) megállapodások. Ebben a körben a lehetséges hatás fogalma arra az esetre utal, amikor egy megállapodás bizonyítottan előidézne egy hatást, azonban az a hatás még nem következett be. Szó sincs tehát arról, hogy a versenyjog tiltaná azokat a megállapodásokat, amelyek akár versenyellenes hatásokat is előidézhetnek vagy hogy a GVH-nak elegendő lenne a megállapodás eshetőleges hatásait bizonyítani. A GVH-nak nem azt kellene bizonyítania, hogy előfordulhat, hogy a megállapodásnak versenyellenes hatása lehet, hanem azt, hogy az idő múlásával ilyen hatása lesz.

A VERSENYELLENES CÉL FOGALMÁNAK CSEPPFOLYÓSODÁSA AZ EURÓPAI VERSENYJOGBAN

A fenti aggályos versenyhatósági gyakorlat tetőzött a Vj-51/2005/184. *Allianz, Generali és társai* ügyben (*EBHT* [2013]). Az ügyben végül a Legfelsőbb Bíróság (Kfv. IV. 37. 077/2010/11.) a következő előzetes kérdést terjesztette az Európai Bíróság elé:

- „[m]inősíthetők-e az EUMSZ 101. cikk 1. bekezdésébe ütköző – a belső piaci versenyt kizáró, korlátozó vagy torzító célú – megállapodásnak egy biztosító társaság és egyes autójavítók, illetve a biztosító társaság és az autójavítók egyesülete közötti olyan kétoldalú megállapodások, amelyek alapján a biztosító társaság által biztosított járművek javítása után a biztosító társaság által a javítónak fizetett javítási óradíj – többek között – a javító, mint az adott biztosító társaság biztosítás-közvetítője által, a biztosító társaság javára közvetített biztosítások számától és arányától is függ?" (*EBHT* [2013]).

A Legfelsőbb Bíróság a kérdés feltételének indokoltságát azzal támasztotta alá, hogy bár az ügyben jellemzően nem az EU versenyjogát alkalmazták – tekintettel a Tpvt. 11. paragrafusának 1. bekezdése és az EUMSZ 101. cikkének 1. bekezdése közötti szoros tartalmi, majdnem szövegszerű egyezésre –, a két rendelkezésnek azonos értelmezést kell adni, így a Tpvt. alkalmazása szükségessé teszi az EUMSZ 101. cikk 1. bekezdés értelmezését.

Az Allianz-ügyben az Európai Bíróság megállapította: egyedi esetenként, esetről esetre – egy sommás, leegyszerűsített hatásvizsgálatot követően – kell vizsgálni, hogy az adott megállapodásnak van-e versenyellenes célja.

- „Annak értékelése érdekében, hogy valamely megállapodás célja versenyellenes, különösen e megállapodás rendelkezéseinek tartalmát és objektív célkitűzését, valamint azt a gazdasági és jogi környezetet kell megvizsgálni, amelybe a megállapodás illeszkedik (…). *A szóban forgó jogi és gazdasági környezet értékelésének keretében figyelembe kell venni továbbá az érintett termékek vagy szolgáltatások jellegét, valamint az érintett piac vagy piacok működésének és szerkezetének tényleges feltételeit…*" (*EBHT* [2013] 36. pont, kiemelés tőlem – *N. Cs. I.*)

Míg a fenti idézet első mondata csupán megismétli a Bíróság bevett gyakorlatát, a második mondat túlmegy ezen, és merőben új tényezőket sorol fel. Előírja, hogy a versenyellenes cél elvének alkalmazása során, a „környezet" címszó alatt, egyfajta korlátozott hatáselemzést kell végezni. Az ennek során figyelembe veendő tényezők a következők: az áruk (szolgáltatások) jellege, az érintett piac működésének tényleges feltételei, az érintett piac szerkezete.

A hatáselemzés gyakran a tényleges vagy lehetséges negatív hatás helyettesítőinek vizsgálatára szorítkozik (például piaci hatalom, piac szerkezete stb.). En-

nek egyik oka lehet, hogy a hatások még nem következtek be, és a versenyhatóság a lehetséges hatásokat vizsgálja. Más esetben magukat a piaci következményeket nem lehet egzakt módon kimutatni, ezért a versenyhatóság a felek piaci pozíciója, a piac jellemzői, szerkezete alapján, tehát közvetett módon állapítja meg: a megállapodásnak minden bizonnyal volt ilyen-olyan hatása az érintett piacon (*Nagy* [2013*b*] 559. o.).

Az ítélet 48. pontja tehát megismétli a fenti megközelítést, és úgy rendelkezik, hogy esetről esetre, az ügy összes körülményének figyelembevételével kell megállapítani, hogy vajon fennáll-e versenyellenes cél és ezt csak valamilyen fajta piacelemzést követően lehet eldönteni. Ennek az elemzésnek ki kell terjednie a piac szerkezetére és a felek piaci hatalmára, ami minden bizonnyal magában foglalja az abszolút és relatív piaci részesedés megállapítását (vagyis az érintett vállalkozások saját és a többi piaci szereplő piaci részesedésének megállapítását), valamint az alternatív forgalmazási csatornák vizsgálatát.

- „Ezenfelül e megállapodások abban az esetben is a verseny célzott korlátozásának minősülnek, ha a kérdést előterjesztő bíróság azt állapítja meg, hogy valószínű, hogy – *figyelembe véve a gazdasági környezetet – a verseny a szóban forgó megállapodások megkötésének következtében megszűnik vagy jelentősen gyengül az érintett piacon. E következmény kockázatának felmérése érdekében a kérdést előterjesztő bíróságnak különösen a piac szerkezetét, az alternatív értékesítései csatornák létezését és azok jelentőségét, valamint az érintett társaságok piaci erejét kell figyelembe vennie.*" (*EBHT* [2013] 48. pont, kiemelés tőlem – *N. Cs. I.*)

Az Allianz-ügyben hozott ítéletet követően élt a remény, hogy ennek az előzetes döntésnek a hatóköre korlátozott lesz, tekintettel arra, hogy egy speciális ügy sajátos körülményei között született, és talán lehetett volna amellett érvelni, hogy bár az ítélet nyelvezete általános, alkalmazhatóságának nem kellene szükségszerűen általánosnak lennie. Ezek a remények azonban hiúnak bizonyultak.

A C-67/13. sz. Cartes bancaires-ügyben francia bankok hoztak létre egy gazdasági érdekű egyesülést annak érdekében, hogy megvalósítsák a tagok bankkártyáinak fizetési és készpénzfelvételi rendszerei közötti interoperabilitást (*EBHT* [2014*b*]). 2002 decemberében az egyesülés különböző intézkedéseket fogadott el azzal a céllal, hogy bankkártya-elfogadási tevékenység bővítésére bátorítsa a bankokat, ezáltal fenntartsa a rendszer egyensúlyát, és kezelje a külső gazdasági hatások problémáját. Egyrészt azoknak a bankoknak, amelyek elfogadási tevékenysége jelentősen elmaradt kibocsátó tevékenységük mellett, hozzájárulást kellett fizetniük, amelyet a többi bank között osztottak fel. Másrészt, egy fix összegen felül, az új tagoknak a belépést követő három éven belül kibocsátott minden egyes aktív kártya után díjat kellett fizetniük, valamint egy kiegészítő díjat, amennyiben a hatodik év végére megháromszorozta a kártyái számát a harmadik év végéhez

képest. Harmadrészt, „az alvó tagok felébresztése" elnevezésű díjat is bevezettek: azoknak a tagoknak, amelyek nem voltak elég aktívak az új intézkedések hatályba lépése előtt, külön díjat kellett fizetniük.

Az Európai Bíróság szűken értelmezte a versenyellenes cél fogalmát, utalva arra, hogy ez egy kivétel és nem a főszabály, amely csak a legsúlyosabb versenykorlátozásokra vonatkozik, amelyek jellegüknél fogva „károsak a rendes verseny megfelelő működésére".

- „A »cél általi« versenykorlátozás fogalma ugyanis csak bizonyos típusú vállalkozások közötti összejátszásokra alkalmazható, amelyek a verseny tekintetében elegendő károsági fokot mutatnak ahhoz, hogy úgy lehessen tekinteni, hogy hatásaikat nem szükséges megvizsgálni; ellenkező esetben ugyanis a Bizottság mentesülne azon kötelezettsége alól, hogy bizonyítsa az olyan megállapodások piacra gyakorolt tényleges hatásait, amelyek esetében egyáltalán nem nyert bizonyítást, hogy jellegüknél fogva károsak a rendes verseny megfelelő működésére." (*EBHT* [2014*b*] 58. pont, lásd továbbá 49. pontot)

Ugyanakkor arra is utalni kell, hogy bár a Bíróság szerint a versenyellenes cél fogalmát szűken kell értelmezni és úgy ítélte meg, hogy a vizsgált mechanizmus megérdemli a hatáselemzést, nem beszélhetünk az Allianz-ügyben hozott ítélet érvénytelenítéséről: a Bíróság több helyen hivatkozott az Allianz-ügyre és kifejezetten megerősítette az itt lefektetett elvi tételeket, jogi tesztet.

- „A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint annak értékelése érdekében, hogy valamely vállalkozások közötti megállapodás vagy vállalkozások társulása által hozott döntés elegendő károsági fokot mutat-e ahhoz, hogy az EK 81. cikk 1. bekezdése értelmében vett »cél általi« versenykorlátozásnak kelljen tekinteni, e megállapodás rendelkezéseinek tartalmát és az általa elérni kívánt célkitűzéseket, valamint azt a gazdasági és jogi hátteret kell megvizsgálni, amelybe a megállapodás illeszkedik. Az említett háttér értékelése keretében figyelembe kell venni továbbá az érintett termékek vagy szolgáltatások jellegét, valamint az érintett piac vagy piacok működésének és szerkezetének tényleges feltételeit is". (Uo. 53. pont.)

Ez a megközelítés összeegyeztethetetlennek tűnik a Bíróság ítéletének 57. pontjával: akkor beszélhetünk versenyellenes célról, ha „az ilyen összejátszás önmagában elegendő károsági fokot mutat a verseny tekintetében." Amennyiben az összejátszás önmagában, minden más körülménytől függetlenül versenyellenes, akkor miért van szükség a piac szerkezetének vizsgálatára?

A VERSENYELLENES CÉL ÚJ KATEGÓRIÁJA: AZ INFORMÁCIÓS KARTELL

A versenyellenes cél cseppfolyóssá válásának kérdésében érdemes kitérni a versenyellenes célú megállapodások körének kiterjesztésére: a kereskedelmi szempontból érzékeny információ cseréjére. Ez a fejlemény magán viseli a versenyellenes cél új fogalmának módszertani hibáját. Bár ez a megoldás megfelel a kategóriaépítés követelményének (mivel a versenyellenes megállapodások köre egy megállapodáskategóriával bővült), sajnos csak esetről esetre vizsgálható, hogy egy megállapodás ebbe a kategóriába tartozik-e, vagy sem, ami visszavezet a versenyellenes céllal kapcsolatos általános kritikához.

Az információcsere-megállapodások versenyjogi megítélése összetett, azonban a kereskedelmi szempontból érzékeny (így különösen a tervezett árakkal kapcsolatos) információ kölcsönös megosztása versenyellenes célú magatartásnak minősülhet; más esetekben – a versenyjogi gyakorlat értelmében – csak hatáselemzés alapján állapítható meg a versenyszabályok megsértése.

Hosszú ideig az információcsere nem minősült versenyellenes célúnak (lásd *EB* [2001*a*], *Whish* [2010] 111. o.). Áttörő változást ebben az *EB* [2011] új, jelenleg is hatályban lévő *horizontális iránymutatása* hozott (*Whish–Bailey* [2015] 129–132. o.). Az információ versenytársak közötti cseréje bizonyos esetekben versenyellenes célúnak minősülhet, míg az ebbe a körbe nem tartozó esetekben az adatcsere csak akkor kifogásolható, ha annak versenyellenes hatása van (*EB* [2011] 72. és 75. pont). A Bizottság horizontális iránymutatása szerint a tervezett árakra vagy mennyiségekre vonatkozó információ cseréje versenyellenes célú, azonban ezen információ cseréjén kívül is megállapítható lehet a versenyellenes cél.

- „Minden információcsere, amelynek célja a verseny korlátozása a piacon versenykorlátozó célnak tekintendő. Annak értékelésekor, hogy egy információcsere versenykorlátozó célúnak minősül-e, a Bizottság különös figyelmet fog fordítani azokra a jogi és gazdasági összefüggésekre, amelyek között az információcserére sor került. Ebből a célból a Bizottság figyelembe fogja venni, hogy az információcsere a természeténél fogva vezethet-e esetleg versenykorlátozáshoz.

  Egy vállalatnak az árakkal és mennyiségekkel kapcsolatos jövőbeni magatartásra vonatkozó egyedi szándékát érintő információcsere különösen valószínű, hogy összejátszást eredményező magatartáshoz vezet. Amennyiben a versenytársak tájékoztatják egymást ilyen szándékaikról, lehetővé válik, hogy közösen magasabb árszintet érjenek el anélkül, hogy az új árakhoz való igazodás időszakában féliük kellene a piaci részesedésük csökkenésétől vagy árháború megindulásától (…). Emellett kevésbé valószínű, hogy a jövőbeni szándékokra vonatkozó információcserére versenyt támogató okokból kerülne sor, mint az aktuális információk cseréje esetén.

  A jövőben tervezett árakra vagy mennyiségekre vonatkozó egyéni adatok versenytársak közötti cseréjét ezért versenykorlátozó célúnak kell tekinteni. Ezenkívül a ver-

> senytársak közötti, a jövőbeli árakhoz vagy mennyiségekhez kapcsolódó egyedi szándékaikra vonatkozó magánjellegű információcseréket általában kartellnek tekintenék, és kartellként szabnának ki miattuk bírságot, mivel legtöbbször az árak vagy mennyiségek rögzítése a céljuk. A kartellnek minősülő információcserék nemcsak a 101. cikk 1. bekezdésébe ütköznek, hanem ezenkívül nagyon valószínűtlen az is, hogy teljesítenék a 101. cikk 3. bekezdésének feltételeit." (*EB* [2011] 72–74. pont)

Más szóval, elviekben bármely információcsere versenyellenes célúnak minősülhet (*EB* [2011] 72. pont), ami a „jogi és gazdasági összefüggések" alapján, esetről esetre vizsgálandó. A horizontális iránymutatás egy versenyellenes célú információcsere-típust nevesít: a „jövőben tervezett árakra vagy mennyiségekre vonatkozó egyéni adatok versenytársak közötti cseréje" versenykorlátozó célú és egyúttal ár-, illetve mennyiségi kartellnek is minősül (74. pont). Ennek alapján azt mondhatjuk, hogy az egyetlen nevesített információcsere (jövőbeli árak és mennyiség) ár-, illetve mennyiségi kartell címszó alatt kezdetektől fogva versenyellenes célúnak minősült, a horizontális iránymutatás újítása lényegében az, hogy az információcsere ezen a körön kívül is versenyellenes célú lehet, és ehhez meg kell vizsgálni a megállapodás jogi és gazdasági környezetét. Vagyis magának a megállapodásnak a szövege alapján nem dönthető el, hogy az versenyellenes célú-e, ehhez egy korlátozott hatáselemzést kell végezni.

A fentiekhez képest a magyar versenyjog eredeti megközelítése visszafogottabb volt, azonban a horizontális iránymutatás hatást gyakorolt rá. Eredetileg információcsere miatt a GVH akkor marasztalhatott el egy vállalkozást, ha bizonyította annak versenyellenes (tényleges vagy lehetséges) hatásait, míg a kereskedelmi szempontból érzékeny információ cseréje alapul szolgálhatott egy versenyellenes megállapodás megállapításához, mint például az árak rögzítésére irányuló megállapodás vagy összehangolt magatartás. Bizonyos információ (így a jövőbeli magatartással kapcsolatos információ) cseréje magában rejthette egy kartell (például árkartell) fennállását, vagy megállapító volt az összehangolt magatartás. Ilyen esetben az információcserét nem mint információs kartellt, hanem például mint árkartellt marasztalták el.

A magyar bíróság átfogóan foglalkozott az információcsere-megállapodásokkal az úgynevezett cementkartellügyben (Vj-73/2001. sz. Holcim Hungária és társaiügy, lásd *Szilágyi* [2010]), és egy viszonylag megengedő megközelítést fogadott el. Ebben az ügyben az iparági szakszövetség havi rendszerességgel adatokat gyűjtött a termelőktől a termelés, az értékesítés és a készletezés tekintetében, de az adatcsere nem terjedt ki az árakra és a területi megoszlásra (17. pont). A GVH az információcserét jogellenesnek nyilvánította, a Fővárosi Bíróság 3. K.33 417/2006/20. sz. ítélete ezzel ellentétes volt, amelyet a mind a Fővárosi Ítélőtábla 2. Kf.27 578/2008/12. sz. ítélete, mind a Legfelsőbb Bíróság Kfv.III. 37. 514/2009/1. sz. ítélete helyben hagyott.

A GVH határozata a versenyellenes hatások vizsgálata tekintetében a következő tényezőket sorolta fel: az adatok jellege (mire vonatkoznak a kérdéses adatok), azok

részletezettsége, kora (múltbeli, közelmúlt, jövőbeli), az információáramlás időbeli gyakorisága, piac szerkezete (elsősorban a szereplők száma).[13] Maga a GVH határozata nem tette világossá, hogy az információcserét versenyellenes célúnak vagy hatásúnak tekintette-e; a Fővárosi Bíróság ítélete azonban arra utal, hogy információcsere esetén meg kell vizsgálni a hatásokat (beleértve a lehetséges hatásokat). A Bíróság megállapította: az információcsere csak akkor jogellenes, ha alkalmas a piaci folyamatok negatív irányú befolyásolására vagy a verseny torzítására (lásd a 46. pontot). Mindez pedig arra utal, hogy a hatáselemzés az információcsere esetén nem takarítható meg.

A Fővárosi Bíróság megállapította: a GVH elmulasztotta bizonyítani, hogy a kérdéses információnak volt vagy lehetett hatása. A Fővárosi Bíróság ítélete értelmében, csak „olyan információ [cseréje esetén állapítható meg információs kartell], ami alkalmas (…) a piac jogellenes befolyásolására vagy torzítására. … Alperesnek a jogsértés megállapításához azt kellett volna konjunktív módon bizonyítania, hogy 1. létezett és 2. ez az információ felperesek birtokába került." A Bíróság azt is megállapította, hogy ebben a vonatkozásban a bizonyítási teher a Versenyhivatalt terheli.

A Legfelsőbb Bíróság Kfv.III. 37. 514/2009/11. ítéletében külön kiemelte az adatok „frissességének" jelentőségét. Mivel az adatbázis nem tartalmazott árinformációt, a GVH nem alapozhatta volna döntését nem bizonyított spekulációra. Az adatáramlás önmagában nem vonja maga után a versenyszabályok megsértését. Ugyanakkor az ítélet nyelvezete arra utal: az áradatok cseréje már egy eltérő bánásmódot érdemel. Ezt megerősíti a Fővárosi Ítélőtábla 2.Kf.27.042/2011/5 pénzváltókartellügyben hozott ítélete is (Vj-83/2005/100. sz.), amely a nem múltbeli árinformáció cseréjét versenyellenes célúnak nyilvánította.

Az információcserére vonatkozó megállapodásokat azon versenyprobléma prizmáján keresztül kell megítélni, amelyet az ilyen típusú gyakorlat kiválthat. A hatásvizsgálat keretében azt kell megvizsgálni, hogy az információcsere lehetővé teszi-e a versenytársak jövőbeli magatartásának előre vetítését, kiiktat-e egy bizonytalansági tényezőt a piacon, és ezáltal korlátozza-e a versenyt (Vj-73/2001. sz. Holcim Hungária és társai- cementkartellügy 45. pont). Ebből az is következik, hogy az információcsere csak bizonyos piaci szerkezetek esetén vet fel aggályokat: elsősorban az oligopolisztikus piacokon (52. és 56. pont).

Mind a GVH határozata, mind a Fővárosi Bíróság ítélete arra utal, hogy információs kartellről fogalmilag egyáltalán csak akkor beszélhetünk, ha a megosztott adatokat a vállalkozások máshonnan nem tudják beszerezni, a Fővárosi Bíróság ítélete pedig egyértelművé teszi, hogy az ennek bizonyításával kapcsolatos teher a GVH vállán nyugszik. Bár a GVH határozata nem foglakozik annak kérdésével, hogy az adatok a vállalkozások számára máshonnan beszerezhetők voltak-e (ezt a hatóság

[13] Lásd GVH 11.16. elvi állásfoglalása, amely a Vj-73/2001. sz. Holcim Hungária és társai-ügyön ügyön alapul.

minden bizonnyal vélelmezte), a határozat rendelkezése a jogsértés megállapítására vonatkozóan egyértelműen utal erre a feltételre.[14]

A GVH gyakorlatában máshol is találunk utalást arra, hogy máshonnan beszerezhető adatok cseréje elviekben nem versenyjogellenes.

- A Versenytanács (...) arra a következtetésre jutott, hogy jelen piaci körülmények között az információcsere nem volt versenykorlátozó jellegű. A léalma felvásárlási ára ugyanis transzparens, az árak akár napról napra a versenyviszonyokhoz igazíthatók. Ily módon igaz, hogy a versenytársak tudták előre, hogy a piacvezető vállalkozás milyen árakkal fog indulni, de ugyanezt az információt a szezon kezdetén teljesen jogszerűen is megszerezhették volna. További fontos tényező, hogy a felvásárlást hagyományosan az árait előre bejelentő Wink Kft. kezdi, a többiek néhány nap vagy akár hét késéssel indítanak. Nem volt gazdasági jelentősége annak, hogy a piacvezető cég árait két héttel vagy két hónappal előbb tudják meg." (Vj-13/2002/59. sz. ügy 86. pont.)

Ebben a vonatkozásban érdemes utalni a GVH a Vj-83/2005/100. sz. pénzváltókartellügyben hozott – és a Fővárosi Ítélőtábla által helyben hagyott (2.Kf.27.042 /2011/5.) – határozatára, amelyben a versenyhatóság arra utalt: nem csak a titkos információ cseréje lehet versenyjogellenes (65. pont).

Mivel a fentiekben kifejtetteknek megfelelően ebben az ügyben inkább tervezett árakkal kapcsolatos információcserére került sor, amelyek pedig nem voltak nyilvánosak – a cementkartellügyben hozott ítéletre is tekintettel –, talán szerencsésebb azt a következtetést levonni a megosztott információ a megosztás pillanatában (néhány perccel a pénzváltó nyitása előtt) nem volt nyilvános információ.

A pékkartellügyben hozott versenyhatósági határozat bírósági felülvizsgálata során azonban a Fővárosi Ítélőtábla 2.Kf.27.260/2011/13. ítéletében egyértelműen úgy foglalt állást (bár ennek az ügy érdeme szempontjából nem volt jelentősége), hogy a nyilvános információ megosztása is sértheti a Tpvt.-t.

A magyar versenyjogi gyakorlat arra mutat rá, hogy bizonyos információ cseréje (így például a tervezett árak közlése) önmagában alapul szolgálhat egy kartell (például árkartell[15]) vagy összehangolt magatartás megállapítására.[16] Ilyen esetben – mint ahogy már volt szó róla – az információcsere nem mint információs kartell, hanem például mint árkartell kerül elmarasztalásra, amennyiben ez utóbbi

[14] Vj-73/2001. sz. ügy, rendelkező rész 2. pont. Emellett a GVH-határozat 48. pontja tartalmaz utalást arra, hogy a kérdéses adatok más forrásból nem voltak beszerezhetők.

[15] Az információcsere több ügyben kőkemény kartellhez (árrögzítés, piacfelosztás) kapcsolódott (lásd Vj-56/2004/190. sz. ügy, 134–135. pont, Vj-199/2005/246. sz. ügy, Vj-20/2005/47. sz. ügy, 115–118. pont).

[16] Az információcsere több ügyben összehangolt magatartáshoz kapcsolódott (lásd Vj-130/2006/239. sz. ügy, 408-409. pont, Vj-34/2003/73. sz. ügy, 40. pont, Vj-83/2005/100. sz. ügy, Vj-138/2002. sz. ügy, Vj-57/2007/432. sz. ügy).

feltételeinek megfelel. Emellett a Bizottság horizontális iránymutatásában kifejtett elgondolás (amely történeti értelemben az információcsere-megállapodások tekintetében egy valamelyest új megközelítést vezetett be az európai versenyjogban, amikor úgy rendelkezett: a kereskedelmi szempontból érzékeny információ cseréje a versenyellenes célú megállapodások egy önálló kategóriája) hatással van a magyar versenyjogi gyakorlatra, hiszen azt a GVH és a magyar bíróságok egyedi ügyekben alkalmazzák.

A fentiekben leírtaknak megfelelően, a jövőbeli (tervezett) árakkal kapcsolatos információ cseréjét a magyar versenyjogi gyakorlat árkartell címén versenyellenes célúnak tekintette. A pénzváltókartellügyben az érintett pénzváltók rendszeresen, röviddel a nyitás előtt tájékoztatták egymást aznapi áraikról (amelyeket egyébként az üzletek nyitva tartása idején mindenki szabadon megismerhetett). A GVH elmarasztalta a vállalkozásokat; a Fővárosi Ítélőtábla 2.Kf.27.042/2011/5. sz ítéletében megállapította, hogy ez a gyakorlat (a jelenlegi, de inkább a jövőbeli árak közlése) versenyellenes célúnak minősül.

A tervezett árakkal kapcsolatos információ cseréjét a Vj-57/2007/432. sz. pékkartellügyben a Fővárosi Ítélőtábla 2.Kf.27.260/2011/13. sz. ítéletében versenyellenes célúnak minősítette, és ítéletében részletesen kifejtette minősítésének indokait.

- „Az ár a termék pénzben kifejezett értéke, amely – hatósági szabályozás hiányában – a piaci forgalomban szabad megállapodás tárgya. Versenyjogilag az a kívánatos, hogy a kereslet-kínálat szerint alakuljon az ár, azt az egyes vállalkozások egyéni költségei, a termék minősége, az előállítás hatékonysága, a cég megbízhatósága stb. szempontok alapján a vállalkozás önállóan határozza meg. Ha a versenytársak az általuk bejelentett áremelésről vagy a tervezett áremelésről, azok mértékéről információt cserélnek, akkor megtörik ezt a versenyjogi elvárást, magatartásuk befolyásolhatja a piac normál működését. Kétségtelen, hogy a sütőipar akkori helyzete indokolta az áremelést. Párhuzamos a felperesek magatartása akkor, ha minden vállalkozás maga dönt az áremelésről, annak bevezetéséről, az áremelés mértékéről. Jelen esetben azonban megosztották egymással az ezzel kapcsolatos információkat. Akik még nem emeltek árat, azok számára fontos kérdés volt, hogy hogyan viszonyultak a kereskedelmi láncok az áremeléshez. A pozitív fogadtatás számukra bátorítást adhat, azaz nyugodtan emelhetnek ők is árat. Ellenkező esetben lényegesen megfontoltabban vezetik elő az áremelési szándékukat, a fennálló üzleti kapcsolatot kevésbé merik kockáztatni. Akik már bejelentették az áremelést, azok egy lépéssel előrébb voltak ugyan, tárgyalási stratégiájukhoz azonban hasznos információ azon vállalkozások tapasztalata, akiknél már ténylegesen is végbe ment az áremelés. Árkialakítási magatartásukat, a kereskedelmi láncokkal való tárgyalásukat ezért ez alapvetően befolyásolhatta. Akik pedig már sikeresen túl voltak az áremelésen, azoknak nyomós érdekük fűződik ahhoz, hogy a többiek is emeljenek árat, hiszen áremelésük csak így lehet tartós, akkor nem kell félni üzletvesztéstől, hiszen a kereskedelmi láncok mástól sem tudnak olcsóbban venni. Az áremelés kérdése tehát mind-

> egyik vállalkozásnak fontos volt, akkor is ha még nem jelentett be áremelést, akkor is ha már bejelentett, de még nem hajtotta végre, de akkor is, ha már meg is valósította azt. Közös érdekük volt az áremelés érdekében való egységes fellépés. Az áremeléssel kapcsolatos információk megosztása ezért megvalósította a versenykorlátozó célt, arra alkalmas is volt, függetlenül attól, hogy ténylegesen járt-e, és ha igen, milyen hatással az összehangolt magatartásuk.
>
> (...)
>
> Amint arra a másodfokú bíróság a fentiekben rámutatott, normál piaci viszonyok között az ár meghatározása szabad megállapodás tárgya. Ha ezt az érintetteken kívül más befolyásolni akarja, akkor annak célja a verseny korlátozása. Az árat az adott vállalkozásnak kell a maga egyedi sajátosságaira tekintettel megállapítania, a kiinduló pontot a saját magánál felmerülő költségek adják. Ezt felülről irányítani nem lehet, a felmerült költség vállalkozásonként eltérő, azaz mindenkinél más lesz a reális költség. Az I.r. felperes költségkalkulációja irányadó lehetett az iparág szereplői számára, a közzététellel azt sugallta, hogy ne a ténylegesen felmerülő költségekhez, hanem a reálisként megjelenített költséghez mérten határozzák meg a saját áraikat. Az I.r. felperes bejegyzése ezért a verseny korlátozását célozta és arra alkalmas is volt. Ezzel szemben alappal cáfoló bizonyítékot, elfogadható jogi érvet nem hozott fel." (Fővárosi Ítélőtábla 2.Kf.27.260/2011/13. sz. ítélete.)

A fentiekben kifejtetteknek megfelelően, a versenyellenes cél fogalmának cseppfolyóssá válásaként értékelhető, hogy a horizontális iránymutatás a versenyellenes célú megállapodások körét a horizontális információcserével bővítette, illetve e téren a gazdasági összefüggésekre kiterjedő, esetről esetre történő vizsgálatot írt elő. Azt mondhatjuk, hogy a horizontális iránymutatás által bevezetett rendszer tekintetében, ami új az nem jó, ami jó az nem új. Új elvként az iránymutatás megállapította, hogy minden információcserére fennáll a versenyellenes cél megállapíthatóságának a kockázata, és csak egy korlátozott hatáselemzés után lehet állást foglalni abban a kérdésben, hogy versenyellenes-e az információcsere célja. Ez visszavezet bennünket a versenyellenes cél cseppfolyóssá válásával kapcsolatos, már kifejtett kritikához. Emellett az iránymutatás a jövőbeli árakkal és mennyiséggel kapcsolatos adatcserét specifikusan versenyellenes célúnak nyilvánította, noha ezek – ár-, illetve mennyiségi kartellként – addig is automatikusan tiltottak voltak, ahogy azt maga az iránymutatás is rögzíti.

A GVH eddigi gyakorlatában szerencsére ez idáig nem váltak valóra a fenti veszélyek, a magyar versenyhatóság konzisztensen ügyelt arra, hogy a versenyellenes célú információcsere fogalmát ne tegye parttalanná (lásd Vj-8/2012. sz. bankadatügy). A Vj-96/2010. sz. kontaktlencseügyben az eljáró versenytanács rendkívüli bölcsességről tett tanúbizonyságot, amikor végül nem állapította meg a versenyellenes cél fennállását és a megállapodást annak (lehetséges) versenyellenes hatása miatt marasztalta el (287–288. pont).

KÖVETKEZTETÉSEK

A versenyellenes cél új fogalma nem épül kategóriaépítésre, hanem mindig esetről esetre, az eset összes körülményét figyelembe véve kell megvizsgálni, hogy vajon az adott megállapodás versenyellenes természetű-e, és ennek keretében egy leegyszerűsített, sommás hatáselemzést kell elvégezni. Az Európai Bíróság a C-67/13. sz. Cartes bancaires-ügyben ugyan erőteljesen hangsúlyozta, hogy a versenyjogban a versenyellenes cél szerinti minősítés a kivétel, és a hatáselemzés a főszabály, s emiatt a versenyellenes cél fogalmát szűken kell értelmezni, nem vonta vissza az Allianz-ügyben lefektetett elvet (a versenyellenes cél esetről esetre történő vizsgálatát) (*EBHT* [2014*b*]). Ezzel a versenyellenes célú és hatású megállapodások közötti határvonal nagyon elmosódott.

A fenti megközelítést számos kritika érte. A versenyellenes cél lényege éppen az, hogy nem szükséges semmilyen piacelemzés elvégzése, ugyanis ezáltal válik előre láthatóvá és kiszámíthatóvá a joggyakorlat. A versenyjogban nagyon kevés az olyan szabály, amelynek alkalmazása világos, jogilag többé-kevésbé egzakt. Ezek egyike (volt) a versenyellenes cél. A piacelemzés megkövetelése, még ha az sommás is, éppen ennek a jogintézménynek a lényegét veszi el, amely szerint nincs szükség esetről esetre történő vizsgálatra, illetve az eset összes körülményének figyelembevételére annak eldöntéséhez, hogy a megállapodásnak van-e versenyellenes célja. A versenyjogi hatáselemzés időigényes, költséges és legfőképp bizonytalan gondolati művelet. A versenyszabályozás sajnos nem képes absztrakt jelleggel ennél egyértelműbb általános mérővesszőt adni – be kell érjük tehát ezzel! Ugyanakkor a versenyjog megpróbálja elválasztani a versenyjogi ingoványtól azokat a megállapodásokat, amelyek megítélése egyértelmű, és amelyekről megfelelő bizonyossággal megállítható, hogy azok tiltottak (versenyellenes célúak) vagy jogszerűek (lásd például csekély jelentőségű megállapodások, csoportmentesség). Kevés egyértelmű rendelkezés van a versenyjogi anyagi jogban – ezek közül az egyik a versenyellenes célú megállapodások intézménye.

A versenyellenes cél intézményének működése korábban kategóriaépítésen alapult. A versenyellenes cél általános fogalma alapján a gyakorlat kidolgozott bizonyos kategóriákat (például árrögzítés, piacfelosztás), és a konkrét ügyekben nem azt kellett vizsgálni, egy adott megállapodás megfelel-e a versenyellenes cél cseppfolyós, alkalmazásában előreláthatatlan fogalmának, hanem azt, hogy az beletartozik-e valamelyik, az általános fogalom alapján kidolgozott kategóriába.

Ugyanez a mechanizmusa – mintegy egy évszázada – az amerikai versenyjog *per se* szabályának, amely többé-kevésbé az európai versenyellenes cél megfelelőjének tekinthető. Amennyiben esetről esetre, az ügy összes körülménye alapján kell vizsgálni a versenyellenes célt, akkor ez értelmetlenül kiszámíthatatlanná teszi a rendszert. Kiszámíthatatlanná, mivel az általános fogalom alapján ma nem jósolható meg előre kellő bizonyossággal, hogy egy megállapodás versenyellenes célúnak minősülne-e

vagy sem. Ez pedig azért értelmetlen, mivel a hatások elemzésére, a megállapodás körülményeinek és kontextusának teljes körű vizsgálatára van lehetőség a versenyjogban a hatás alapján megítélendő megállapodások körében. A versenyellenes célú megállapodások intézményének éppen az lenne a lényege, hogy ilyen hatáselemzésre nincs szükség. A versenyellenes célú megállapodások megkülönböztetésének lényege (és érdeme), hogy nem kell vizsgálni a megállapodás piaci hátterét. Természetesen ennek figyelembevétele a megállapodás értelmezése szempontjából fontos – azonban ennél többre nem kerülhet sor: nem kell megvizsgálni a piac kiterjedését, meghatározni az érintett piacot, kiszámítani a piaci részesedést stb. Ha ez a vizsgálat nem kerülhető el, mert csak a piaci környezet alapján állapítható meg, hogy egy megállapodás versenyellenes célú-e vagy sem, akkor a jogintézmény értelme vész el.

Azt is meg kell jegyezni, hogy míg a versenyellenes célúvá történő minősítés következményei hatalmasak (azonnali marasztalás, magasabb bírság stb.), addig ebben a tekintetben elegendő egy sommás piacelemzés. Végül utalni kell arra, hogy ez a megközelítés a versenyjogi elemzés koherenciájának és a kiszámíthatóság feláldozásáért cserébe túl sok előnyt nem tud felmutatni: a versenyellenes célúvá történő minősítés, bár kétségtelenül egyszerűbbé teszi a versenyhatóság, illetve polgári perben a felperes helyzetét, annyiban nem perdöntő, hogy a nem versenyellenes célú megállapodásokat (tényleges vagy lehetséges) hatásuk alapján kell megítélni.

A versenyellenes cél új felfogásának az egyik első (szükségtelen) áldozata a Bizottság új *de minimis* közleménye volt. A korábbi közlemény (*EB* [2001*b*]) egy kiszámítható rendszert tartalmazott: meghatározott bizonyos piaci részesedési küszöböket (10 százalék, illetve 15 százalék), amelyek alatt egy megállapodás csekély jelentőségűnek minősült, és tartalmazott egy kimerítő felsorolást azokról a megállapodástípusokról (horizontális árkartell, horizontális piacfelosztás stb.), amelyekre akkor sem vonatkozik a *de minimis* menedéke, ha ezen küszöbszámok alatt vannak. Az új közlemény, tekintettel arra, hogy a versenyellenes cél elvesztette egzakt jellegét, nem képes ilyen biztos támpontot adni: rendelkezése szerint a piaci részesedési küszöbszámok alatt a megállapodások csekély jelentőségűnek minősülnek, kivéve, ha versenyellenes célúak, ez utóbbit azonban csak esetről esetre, az összes körülmény vizsgálatával lehet megállapítani (*EB* [2014]).

A versenyellenes cél fogalmának cseppfolyósódásaként értékelhető, hogy a versenyellenes célú megállapodások köre a versenytársak közötti információcserével (illetve annak meg nem határozott eseteivel) bővült, és ennek keretében a gazdasági összefüggésekre kiterjedő, esetről esetre történő vizsgálatot kell végezni. E megközelítés értelmében egy versenytársak közötti információcsere versenyellenes célúnak tekintendő, ha annak gazdasági összefüggései ezt indokolják, vagyis a versenyellenes cél fennállta vagy annak hiánya csak esetről esetre ítélhető meg; a tervezett árakkal és mennyiségekkel kapcsolatos adatcsere versenyellenes célja azonban vélelmezhető. Sajnálatos módon ennek az új megközelítésnek az az eleme, ami új, nem tekinthető jónak, és ami jó, az nem tekinthető újnak. A jövőbeli árakkal és mennyiséggel kap-

csolatos adatcsere ugyanis korábban is versenyellenes célúnak minősült, igaz, ár-, illetve mennyiségi kartell címszó alatt. Az ezen körön kívüli információcsere esetében csak egy korlátozott hatáselemzés után lehet állást foglalni abban a kérdésben, hogy fennáll-e a versenyellenes cél. Egy ilyen esetről esetre elvégzett, korlátozott hatáselemzés azonban pontosan a versenyellenes cél intézményének funkciójával és értelmével ellentétes.

A versenyellenes cél új fogalmának értékelése során figyelembe kell venni az európai versenyjog alkalmazásának decentralizált jellegét és hogy az uniós szinten akár plauzibilisnek is tűnő megoldásokat egy heterogén, decentralizált rendszerben kell alkalmazni, amely nem okvetlenül fogja ezt az intézményt a maga cizelláltságában alkalmazni. Az Európai Bíróság a C-67/13. sz. Cartes bancaires-ügyben hozott ítéletében világossá tette: a versenyellenes cél a kivétel, és megszorítóan, szűken kell értelmezni, és nem tölthet be kényelmi funkciót (*EBHT* [2014*b*]). Ezért az európai versenyjog megközelítése úgy foglalható össze, hogy a korábban versenyellenes célúnak tekintett megállapodások listája érintetlen marad, ezen a körön kívül pedig kivételesen lehet egy megállapodást versenyellenes célúnak tekinteni akkor, ha nyilvánvaló, hogy annak mindig vagy majdnem mindig versenyellenes hatása van.

Ezzel szemben a magyar versenyjogban a versenyellenes cél egy rendkívül tág alkalmazási kört kapott, amit felerősít a lehetséges hatás eshetőleges hatásként történő felfogása. A GVH törekvése érthető: a versenyhatóság szereti minél több megállapodásra ráfogni, hogy az versenyellenes célú, mivel ilyenkor nem kell azzal vesződnie, hogy bebizonyítsa: a megállapodásnak valóban versenyellenes hatásai vannak vagy lehetnek. Nehezebben érthető azonban a magyar bírósági gyakorlat, amely adott esetben a versenyjogi specializáció hiányából fakadó puha bírósági kontroll következményeire is rámutathat. Ha ugyanis a versenyhatóság szubjektív ízlése szerint anélkül sütheti rá a számára nem tetsző megállapodásokra a versenyellenes cél bélyegét, hogy bármilyen energiát kellene befektetnie a piaci hatások megállapításába, akkor ez az érdem elvész: nem lehet megállapítani, hogy mit tekint majd a GVH automatikusan jogellenesnek, és melyik megállapodás „érdemli ki" a hatáselemzés kegyét.

Jól szemlélteti ezt az Európai Bíróság Allianz-ügyben hozott előzetes döntése nyomán hozott Kfv.II. 37. 268/2013/8. sz. kúriai ítélet: a Kúriának ugyanis meg kellett vizsgálni, hogy az ügy összes körülménye alapján a vizsgált megállapodás versenyellenes célúnak minősül-e, és ezt egy kifejezetten sommás indokolással zárta rövidre. Wahl főtanácsnok a C-67/13. sz. Cartes bancaires-ügyben nagyon plasztikusan hívta fel erre a kockázatra a figyelmet: a versenyellenes cél fogalma tekintetében „az óvatosság annál is inkább szükséges, mivel a Bíróság által kialakítandó elemzési keret mind a Bizottság, mind a változó paramétereken alapuló érzékenységgel és szakértelemmel rendelkező nemzeti versenyhatóságok számára kötelező lesz." (*EBHT* [2014*b*] 59. pont.)

IRODALOM

Beschle, D. L. [1987]: What, Never? Well, Hardly Ever': Strict Antitrust Scrutiny as an Alternative to *Per Se* Antitrust Illegality. Hastings Law Journal, Vol. 38. 471–479. o.

Black, O. [1997]? *Per Se* Rules and Rules of Reason: What Are They? European Competition Law Review, Vol. 18. No. 3.

Guidelines on the applicability of Article 81 of the EC Treaty to horizontal cooperation agreements. Official Journal of the European Communities, 2001/C 3 Vol. 44. 2–30. o. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2001.003.01.0002.01.ENG&toc=OJ:C:2001:003:TOC

Holmes, O. W., Jr. [1881]: The Common Law. Little, Brown and Company, Boston.

Meese, A. J. [2003]: Price Theory, Competition, and the Rule of Reason. University of Illinois Law Review, Vol. 2003.77–170. o.

Nagy Csongor István [2008*a*]: Kartelljogi kézikönyv. HVG Orac, Budapest.

Nagy Csongor István [2008*b*]: Mégiscsak lehet viszonteladási árat kikötni? Gazdaság és Jog, 16. évf. 5. sz. 8–12. o.

Nagy Csongor István [2012]: A viszonteladási ár rögzítésének megítélése az amerikai, az EU és a magyar versenyjogban: kihasznált és kihagyott lehetőségek. Megjelent: *Valentiny Pál–Kiss Ferenc László–Nagy Csongor István* (szerk.): Verseny és Szabályozás, 2011. MTA KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet, 58–101. o.

Nagy Csongor István [2013*a*]: EU and US Competition Law: Divided in Unity? Ashgate–Routledge, Abingdon.

Nagy Csongor István [2013*b*]: The Distinction between Anti-Competitive Object and Effect after Allianz: The End of Coherence in Competition Analysis? World Competition: Law and Economics Review, Vol. 36. No. 4. 541–565. o.

Nagy Csongor István [2013*c*]: Resale price fixing in EU competition law after the 2010 revision of the rules on vertical restraints – a comparative perspective. Acta Juridica Hungarica, 4. sz. 349–366. o.

Nagy Csongor István [2015]: The New Concept of Anti-Competitive Object: A Loose Cannon in EU Competition Law. European Competition Law Review, Vol. 36. No. 4. 154–159. o.

Sullivan, L. A.–Grimes, W. S. [2000]: The Law of Antitrust: an Integrated Handbook, West Group, St. Paul, Minn.

Szilágyi Pál [2010]: Legfelsőbb Bíróság ítélete a cementkartell ügyében: gazdasági erőfölénnyel való visszaélés és hatása vizsgálata, valamint a jogutódok versenyjogi felelőssége. Jogesetek Magyarázata, 2010. 1. évf. 3. sz. 63–66. o.

Whish, R. [2010]: Versenyjog. HVG Orac, Budapest.

Whish, R.–Bailey, D. [2015]: Competition Law. Oxford University Press, Oxford, 129–132.

VERSENYJOGI DÖNTÉSEK ÉS ESETEK

Egyesült Államok

Addyston Pipe/U.S. [1899] Addyston Pipe & Steel Co. *versus* United States 175 U.S. 211 (1899) https://supreme.justia.com/cases/federal/us/175/211/case.html.

Arizona/Maricopa County Medical Soc. [1982]: Arizona *versus* Maricopa County Medical Soc., 457 U.S. 332, 344 (1982) https://supreme.justia.com/cases/federal/us/457/332/case.html.

Broadcast Music/CBS [1979]: Broadcast Music, Inc. *versus* Columbia Broadcasting System, Inc., 441 U.S. 1, (1979). https://supreme.justia.com/cases/federal/us/441/1/case.html.

Business Electronics/Sharp Electronics [1988]: Business Electronics Corp. *versus* Sharp Electronics Corp., 485 U.S. 717 (1988) https://supreme.justia.com/cases/federal/us/485/717/case.html.

Continental T. V./GTE Sylvania [1977]: Continental T. V., Inc. *versus* GTE Sylvania Inc., 433 U.S. 36, 50 fn 16 (1977) https://supreme.justia.com/cases/federal/us/433/36/case.html.

Fashion Originators/U.S. [1941]: Fashion Originators' Guild of America *versus* Federal Trade Commission, 312 U.S. 457 (1941). https://supreme.justia.com/cases/federal/us/312/457/case.html.

Fashion Originators/U.S. [1941]: *International Salt/U.S.* [1947].

FTC/Indiana Federation of Dentists [1986]: FTC versus Indiana Federation of Dentists, 476 U.S. 447 (1986) https://supreme.justia.com/cases/federal/us/476/447/case.html.

International Salt/U.S. [1947]: International Salt Co., Inc. *versus* United States 332 U.S. 392 (1947) https://supreme.justia.com/cases/federal/us/332/392/case.html.

Joint Traffic Association/U.S. [1898]: United States *versus* Joint Traffic Association 171 U.S. 505 (1898) https://supreme.justia.com/cases/federal/us/171/505/case.html.

Leegin Creative Leather/PSKS [2007]: Leegin Creative Leather Products, Inc. *versus* PSKS, Inc. 551 U.S. 877 (2007) https://supreme.justia.com/cases/federal/us/551/877/.

National Soc. of Professional Engineers/U.S. [1978]: National Soc. of Professional Engineers *versus* U.S., 435 U.S. 679 (1978) https://supreme.justia.com/cases/federal/us/435/679/case.html.

NCAA/Board of Regents [1984]: National Collegiate Athletic Ass'n versus Board of Regents of University of Oklahoma, 468 U.S. 85, (1984) https://supreme.justia.com/cases/federal/us/468/85/case.html.

Northern Pac/U.S. [1958]: Northern Pac. Ry. Co. *versus* U.S., 356 U.S. 1, 5 (1958) https://supreme.justia.com/cases/federal/us/356/1/case.html.

NW Wholesale Stationers/Pac. Stationery [1985]: Northwest Wholesale Stationers, Inc. *versus* Pacific Stationery and Printing Co., 472 U.S. (1985) https://supreme.justia.com/cases/federal/us/472/284/case.html.

Socony-Vacuum Oil/U.S. [1940]: United States *versus* Socony-Vacuum Oil Co. 310 U.S. 150 (1940) https://supreme.justia.com/cases/federal/us/310/150/case.html.

Standard Oil/U.S. [1911]: Standard Oil Co. of New Jersey *versus* U.S., 221 U.S. 1 (1911) https://supreme.justia.com/cases/federal/us/221/1/case.html.

Topco Associates/U.S. [1972]: U.S. *versus* Topco Associates, Inc., 405 U.S. 596 (1972); https://supreme.justia.com/cases/federal/us/405/596/case.html.

Trans-Missouri Freight/U. S. [1897]: United States versus Trans-Missouri Freight Ass'n, 166 U.S. 290, 327-341 (1897) https://supreme.justia.com/cases/federal/us/166/290/case.html.

Trenton Potteries/U.S. [1927]: United States *versus* Trenton Potteries Co., 273 U.S. 392 (1927) https://supreme.justia.com/cases/federal/us/273/392/case.html.

Európai Bizottság

EB [2001*a*]: A Bizottság közleménye Az EK-Szerződés 81. cikkének a horizontális együttműködési megállapodásokra való alkalmazhatóságáról szóló iránymutatás (2001/C 3/02) EGT vonatkozású szöveg. Hivatalos Lap, C 3. január 6. 2–30. o. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2001.003.01.0002.01.ENG&toc=OJ:C:2001:003:TOC.

EB [2001*b*]: A Bizottság közleménye az Európai Közösséget létrehozó szerződés 81. cikke 1. bekezdése szerint a versenyt érzékelhetően nem korlátozó, csekély jelentőségű *(de minimis)* megállapodásokról (2001/C 368/07) EGT vonatkozású szöveg. Hivatalos Lap C 368. december 22. 13–15. o. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52001XC1222(03)

EB [2010]: A Bizottság 330/2010/EU rendelete (2010. április 20.) az Európai Unió működéséről szóló szerződés 101. cikke (3) bekezdésének vertikális megállapodások és összehangolt magatartások csoportjaira történő alkalmazásáról. HL L 102. április 23. 1–7. o. http://www.gvh.hu/data/cms998477/jogiihatter_euszab_330_2010_vertikalis.pdf.

EB [2011]: Iránymutatás az Európai Unió működéséről szóló szerződés 101. cikkének a horizontális együttműködési megállapodásokra való alkalmazhatóságáról EGT-vonatkozású szöveg. 2011/C 11/01. Hivatalos Lap, január 14. 1–72. o. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A52011XC0114(04).

EB [2014]: A bizottság közleménye az Európai Unió működéséről szóló szerződés 101. cikke 1. bekezdése szerint a versenyt érzékelhetően nem korlátozó, csekély jelentőségű (*de minimis*) megállapodásokról szóló közlemény. 2014/C 291/01. Hivatalos Lap, augusztus 8. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52014XC0830(01).

Európai Bíróság

EBHT [2008]: C 209/07. sz. ügy, Competition Authority kontra Beef Industry Development Society Ltd és Barry Brothers (Carrigmore) Meats Ltd (a Supreme Court [Írország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem). A Bíróság (harmadik tanács) 2008. november 20-i ítélete. European Court Reports 2008 I-08637. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:62007CJ0209.

EBHT [2012]: C-226/11. sz. ügy, Expedia Inc. kontra Autorité de la concurrence és társai. A Bíróság (második tanács) 2012. december 13-i ítélete. http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-226/11&language=HU.

EBHT [2013]: C-32/11. sz. ügy, Allianz Hungária Biztosító Zrt. és társai kontra Gazdasági Versenyhivatal. A Bíróság ítélete (első tanács) 2013. március 14-i ítélete. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:62011CJ0032&from=HU.

EBHT [2014*a*]: C-382/12. sz. ügy, MasterCard Inc. és társai kontra Európai Bizottság. A Bíróság (harmadik tanács) 2014. szeptember 11-i ítélete. http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=hu&num=C-382/12.

EBHT [2014*b*]: C-67/13. sz. ügy, Groupement des cartes bancaires (CB) kontra Európai Bizottság. A Bíróság (harmadik tanács) 2014. szeptember 11-i ítélete. http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-67/13&language=HU.

GVH-ügyek

Vj-13/2002/59. sz. Deko-Apple Kft., EKO Konzervipari Kft., ESZAT Kft., Vajai Zöldség, Gyümölcs Kft., Wink A. Kft., Alma terméktanács-ügy, http://www.gvh.hu/dontesek/versenyhivatali_dontesek/dontesek_2002/3454_hu_vj-13200259.html.

Vj-130/2006/239. sz. Strabag Zrt. and Egút Zrt. Colas Dunántúli Zrt. and He-Do Kft.-ügy, http://www.gvh.hu/IMPORT/import-20140110_134637/en/for_prof/resolutions/6011_en_vj-1302006239.html.

Vj-133/1996. sz. Budapest Sör-ügy.

Vj-138/2002. sz. ügy Alterra Kft., Swietelsky- Útvasút Kft., Mélyépítő Budapest Építőipari, Kivitelező és Tervező Kft., Debreceni Mély és Útépítő Rt. (DEBMUT), Betonút Szolgáltató és Építő Részvénytársaság, STRABAG Rt., Ring Kkt. (Budapest), mint VII. rendű EGUT Egri Útépítő Rt., http://www.gvh.hu/dontesek/birosagi_dontesek_vj_szam_alapjan/birosagi_dontesek_2002/6146_hu_vj-138200279.html.

Vj-154/2002. sz. Baucont Építőipari Rt, Klíma-Vill. Építőipari Fővállalkozási és Szolgáltató Kft. és a Középületépítő Rt. ügy, http://www.gvh.hu/dontesek/birosagi_dontesek_vj_szam_alapjan/birosagi_dontesek_2002/6672_hu_vj-154200247.html.

Vj-156/2004. sz. Unilever Magyarország Kft. és társai-ügy, http://www.gvh.hu/dontesek/versenyhivatali_dontesek/dontesek_2004/4125_hu_vj-156200468.html.

Vj-161/2004. sz. Kerima GrowHow-ügy, http://www.gvh.hu/dontesek/versenyhivatali_dontesek/dontesek_2004/4060_hu_vj-161200459.html.

Vj-162/2004. sz. International System House Kft., SAP Hungary Kft., International Business Machines Corporation Magyarország Kft.-ügy, http://www.gvh.hu/dontesek/birosagi_dontesek_vj_szam_alapjan/birosagi_dontesek_2004/7968_hu_vj-1622004125.html.

Vj-164/2006. sz. Büki Ásványvíz- és Üdítőital Kereskedelmi Kft.-ügy. http://www.gvh.hu/dontesek/versenyhivatali_dontesek/dontesek_2006/5292_hu_vj-1642006049.html.

Vj-171/2002/15. sz. Mol franchise szerződései ügy. http://gvh.hu/dontesek/versenyhivatali_dontesek/dontesek_2002/3538_hu_vj-171200215.html.

Vj-199/2005/246. sz. Magyar Tojás Tojásértékesítő Kft.-ügy, http://www.gvh.hu/dontesek/versenyhivatali_dontesek/dontesek_2005/4393_hu_vj-1992005246.html.

Vj-20/2005/47. sz. SAP Hungary Kft. Synergon Informatikai Nyrt.-ügy, http://www.gvh.hu/dontesek/birosagi_dontesek_vj_szam_alapjan/birosagi_dontesek_2005/6487_hu_vj-20200547.html.

Vj-21/2005. sz. Albacomp Számítástechnikai Részvénytársaság, Synergon Informatikai Rendszereket Tervező és Kivitelező Rt., és az ORACLE Hungary Kft.-ügy. http://www.gvh.hu/dontesek/versenyhivatali_dontesek/dontesek_2005/5084_hu_vj-212005117.html.

Vj-28/2003. sz. Baucont Építőipari Rt., Kész Közép-Európai Építő és Szerelő Kft., Középületépítő Rt. és az Épker Kft.-ügy, http://www.gvh.hu/dontesek/versenyhivatali_dontesek/dontesek_2003/3678_hu_vj-28200347.html.

Vj-34/2003/73. sz. Magyar Pékszövetség és társai-ügy, http://www.gvh.hu/dontesek/versenyhivatali_dontesek/dontesek_2003/3672_hu_vj-34200373.html.

Vj-40/2005. sz. SYNERGON, MONTANA, Hewlett-Packard Magyarország-ügy, http://www.gvh.hu/dontesek/birosagi_dontesek_vj_szam_alapjan/birosagi_dontesek_2005/6546_hu_vj-402005227.html.

Vj-51/2005/184. Allianz, Generali és társai-ügyben, http://www.gvh.hu/dontesek/versenyhivatali_dontesek/dontesek_2005/4422_hu_vj-512005184.html.

Vj-56/2004/190. sz. Adeptus Rt. és társai-ügy, http://www.gvh.hu/dontesek/versenyhivatali_dontesek/dontesek_2004/4015_hu_vj-562004190.html.

Vj-57/2007/432. sz. Magyar Pékszövetség és társai-ügy, http://www.gvh.hu/dontesek/versenyhivatali_dontesek/dontesek_2007/5980_hu_vj-572007432.html.

Vj-57/2008. sz. Hungaropharma Gyógyszerkereskedelmi Zrt.-ügy, http://www.gvh.hu/dontesek/versenyhivatali_dontesek/dontesek_2008/5614_hu_vj-572008023.html.

Vj-64/2000. sz. Délhús és társai-ügy, http://www.gvh.hu/dontesek/birosagi_dontesek_vj_szam_alapjan/birosagi_dontesek_2000/5157_hu_vj-64200055.html.

Vj-7/2008/178. sz. Castrol Hungária-ügy, http://www.gvh.hu/dontesek/versenyhivatali_dontesek/dontesek_2008/5780_hu_vj-72008178.html.

Vj-73/2001. sz. Holcim Hungária Rt., Duna-Dráva Cement Kft., BÉCEM Cement és Mészipari Rt., Magyar Cementipari Szövetség-cementkartellügy, http://www.gvh.hu/dontesek/versenyhivatali_dontesek/dontesek_2001/3395_hu_vj-73200165.html.

Vj-74/2003. sz. Országos Gabona Terméktanács és társai-ügy, http://www.gvh.hu/dontesek/versenyhivatali_dontesek/dontesek_2003/3793_hu_vj-742003117.html?query=Vj-74/2003/117.

Vj-74/2004. sz. Construm Építőipari Fővállalkozó Kft. és a Royal Bau Építőipari Kivitelező Rt.-ügy, http://www.gvh.hu/dontesek/birosagi_dontesek_vj_szam_alapjan/birosagi_dontesek_2004/4722_hu_vj-74200416.html.

Vj-8/2012. Crédit Agricole Corporate and Investment Bank-bankadatügy, http://www.gvh.hu/dontesek/versenyhivatali_dontesek/dontesek_2012/Vj_8_2012_1279.html.

Vj-83/2005/100. sz. Northline Kereskedelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.. And Now Kft. és társai-pénzváltókartellügy, http://www.gvh.hu/dontesek/versenyhivatali_dontesek/dontesek_2005/4437_hu_vj-832005100.html.

Vj-96/2010. sz. CooperVision Optikai Cikkeket Forgalmazó Kft. és társai kontaktlencseügyében, http://www.gvh.hu/dontesek/versenyhivatali_dontesek/dontesek_2010/vj_96_2010_310.html.